

SEPTEMBER

DUHOVNO
ŽIVLJENJE
1987

EL HOMBRE LLAMADO AL AMOR

El matrimonio es el lugar propio y adecuado de la relación sexual humana en el cual, esposo y esposa, sostenidos por la gracia de Dios, pueden expresar y realizar su amor de una manera comprometida, duradera, libre de egoísmo, abierto a la fecundidad, responsable ante la sociedad. Por lo cual, la Iglesia custodiando la ley natural, rechaza las relaciones prematrimoniales y extramatrimoniales en las cuales el amor humano se traiciona a sí mismo y no produce la felicidad plena y duradera a la que el hombre ha sido llamado.

El ordenamiento de la vida afectiva y sexual, lejos de limitar arbitrariamente la libertad y la espontaneidad, encauza el afecto según su realidad completa. Esta es la razón en que se funda el deber moral de la castidad.

No podemos dejar de señalar problemas que constituyen errores muy graves y normas de conducta aberrante, ampliamente difundidas: así la masturbación considerada como hecho normal, que de sí no constituiría culpa grave; la homosexualidad juzgada con indulgencia y hasta excusada completamente.

(Conferencia Episcopal Argentina)

SLOMŠEK O SLOVENSKEM JEZIKU

Med vsemi jeziki mora Slovincem naš materin jezik najljubši biti. Bratje in sestre moje! Slovenec bom Slovincem nove besede iz ljubezni materine govoril v slovenskem jeziku.

Oh, veliko se najde Slovencev, ki se svojega materinega jezika celo sramujejo, ga zatajijo ali celo pozabijo.

Kdor svoj materin jezik zavrže ter ga pozabi in zapusti, je zmedenemu pijancu podoben, ki zlato v prah potepta in ne ve, koliko škoda si dela.

Slovenski starši, ki slovenski znajo, pa svojih otrok slovenskega jezika ne učijo, so nevhaležni hišniki, ki svojim otrokom drago domačo reč, slovenski jezik, napravijo, ki so jim ga njihovi dedje izročili.

Podobni so taki očetje in matere slabim gospodarjem, ki svoje očetno gospodarstvo prodajo, drugo pohištvo kupujejo, poslednjič pa večidel beraško palico najdejo.

Kar je oče dobrega od svojih staršev prejel, mora svojemu sinu zapustiti.

Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih starih. Skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in svojim mlajšim zapustiti.

Ne bodi vas sram, da ste Slovenci. To naj bo vaša čast!

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 54

SEPTEMBER 1987

Cerkveno učiteljstvo - svetilnik v noči zmot in dvomov

Cerkveno učiteljstvo je tako staro kot krščanstvo. Kristus je naredil svojo Cerkev deležno trojnega poslanstva, s katerim je bil sam od Očeta poverjen: posvečevalno, vodstveno in učiteljsko poslanstvo. Seveda niso vsi člani Cerkve na enak način in v enaki meri deležni tega poslanstva. Tako npr. tvorimo vsi verniki, po besedah apostola Petra, „kraljevsko duhovništvo“, a drugače so tega duhovništva deležni vsi krščeni, drugače pa s posebnim zakramentom posvečeni duhovniki. Tako podobno je tudi v učiteljskim in vodstvenim poslanstvom. Nosilci svete oblasti, hierarhije (to namreč pomeni ta beseda), ki jo tvorijo papež in škofje, so od Boga na poseben način usposobljeni in poverjeni, da v Cerkvi vršijo vodstveno in učiteljsko poslanstvo.

Cerkveno učiteljstvo ima dolžnost (in zato mora imeti tudi vso pravico in možnost), da ljudem vseh časov in krajev oznanja razodeto božjo besedo. V imenu Kristusa in z njegovo oblastjo avtentično razlaga in določuje, kakšen je pravi pomen in smisel božjega razodetja. Cerkev je, kot rečeno, od vseh početkov vršila to nalogo, zvesta Kristusovemu naročilu. Tako so že apostoli poučevali prve krščanske občine in potem enako ves čas cerkvene zgodovine.

V novejšem času so posegi cerkvenega učiteljstva vedno bolj pogosti. Temu je vzrok med drugim dejstvo, da so potrebe po jasnosti

nauka vedno večje, zlasti tudi ker nastajajo vsak dan novi in težki problemi versko-moralnega značaja, ki jih mora Cerkev osvetljevati z lučjo razodete resnice. Pogosto dela učiteljstvo to s tem, da opozarja na zmote, in če treba, jih tudi obsoja in avtoritativno zavrača. To je še posebej potrebno, kadar si posamezni verniki ali pa tudi cele verske skupine pri aščajo pravico, da svobodno razlagajo Sveto pismo in katoliško izročilo. V zgodovini imamo nešteto takšnih primerv. Še posebej tragičen je primer protestantizma, ki je načelno zavrgel cerkevno učiteljstvo, trdeč, da je vsak posamezen vernik pri branju Svetega pisma od Sv. Duha navdihnen, da ga pravilno umeva. Kadar torej protestantski pastori razlagajo Sveto pismo, to delajo kot privatniki; ne smatrajo se za to nalogo od Kristusa poverjeni, zato tudi pripuščajo, da njihovi poslušalci svobodno sprejmejo ali pa ne sprejmejo njihovo razlago. Iz tega je tudi razumljivo, kako da je iz protestantizma izšlo brez števila sekt, verskih ločin, ki vsaka po svoje razlaga kakšno važno mesto Svetega pisma. Iz istega razloga se v protestantizmu skoro ne da govoriti o skupnem verskem in moralnem nauku, ker vsaka protestantska skupina zastopa svoj nauk.

Cerkveno učiteljstvo seveda ni svobodno, da predloži vernikom v verovanje kakršnokooli resnico. Samo je vezano na Kristusov nauk in za njegovo pravilno razlago je prejelo od Kristusa posebno pomoč Svetega Duha, ki ji jamči, da bo njegov nauk neokrjen ohranila in ga takšnega vernikom posredovala. Še več, Cerkev veruje na podlagi iste božje besede, da je nezmotljiva, kadar z zadnjo avtoriteto kakšen nauk proglasi za razodet in ga kot takšnega vernikom predloži v verovanje. Vendar Bog ne dela čudežev, da bi cerkvenemu učiteljstvu brez njegovega prizadevanja odkrival pravi smisel svojega razodetja. Ne, Cerkev mora uporabiti vsa naravna sredstva, da spozna pravi smisel razodetih resnic. A ko izreče dokončno sodbo, je gotova in z njo smo gotovi verniki, da res verujemo, kar je Bog razodel.

Cerkveno učiteljstvo vrši to svoje poslanstvo na izreden in reden način. Na izreden način, kadar papež „ex cathedra“, torej sklicujoč se na svojo najvišjo učiteljsko oblast za vse vernike obvezno in dokončno razglasi kakšen nauk kot od Boga razodet. Takšni izredni posegi so zelo redki. Zadnjega smo mnogi od nas doživeli, ko je leta 1950 Pij XII. proglasil kot katoliško dogmo nauk o Marijinem vnebovzetju. Drug način izrednega cerkvenega učiteljstva pa Cerkev izvaja na vesoljnih cerkvenih zborih, kakršnega smo tudi sami enega doživeli v II. vatikanskem koncilu. So to zborovanja episkopata vsega sveta pod vodstvom papeža. Na premnogir koncilih so bile proglašene katoliške dogme (na 2. vatikanskem ne). Posebej važen

je v tem oziru znameniti Tridentinski koncil, ki je razglasil veliko dogem v obrambo proti protestantskim zmotam.

Redno učiteljstvo pa vrši vsak škof v svoji škofiji, kadar učijo svoje vernike razodeti verski in moralni nauk. Ne proglašajo novih dogem, pač pa učijo in razglašajo skupni krščanski nauk.

Če je Kristus hotel, da se njegov nauk ohrani neokrnjen skozi stoletja in tisočletja, in če naj se ohrani do konca sveta — tudi ob najbolj spremenjenih časih in razmerah — je moral to nalogo zaupati posebnemu avtentičnemu učiteljstvu in mu dati svoje božje jamstvo, da bo mog'lo to nalogo tudi učinkovito vršiti. Če bi tega ne bil storil, bi že danes ne vedeli, kaj točno je Kristus učil, in kako je treba njegov nauk pravilno razlagati in ga primerno naobračati na menljive razmere. Da je temu res tako, nas učijo med drugim krščanske verske ločine, od katerih nekatere komaj še moremo smatrati za krščanske verske skupnosti, ker so se zelo oddaljile od skupnega krščanskega nauka, kakršnega je Kristus razodel. Cerkveno učiteljstvo je kot svetilnik v temni noči zmot in dvomov, ki še posebej danes mučijo človeštvo.

Lojze Kukovica

Košček raja

Po božjem načrtu je družina zibelka življenja — naravnega, verskega, narodovega, kulturnega, vzgojnega...

Po naravnem redu — od Boga hotenem in ustvarjenem — je družina prva človekova skupnost, osnovna sestavna celica človeške družbe.

V različnih dobah so različni kristjani na različnih krajih sveta z domotožjem po izgubljenem raju — zaradi prvega usodnega upora človeka Bogu — ugotavljali, da je družina, zakon, domače ognjišče „košček raja, ki ga je Bog pustil ali pozabil na zemlji“.

Danes vemo, da naš čas, ta naš svet, današnji človek (tukaj, v Sloveniji, Evropi, Ameriki, Avstraliji...) niso naklonjeni tej božji zamisli o zakonskem in družinskem življenju. Vemo, da so svetne oblasti uzakonile razporoko in splav. Vemo, da so žalostno dejstvo dejanske zaporedne ali občasne zveze med moškim in žensko. Vemo, da je aids (SIDA) uganka in obenem kazen za neupoštovanje naravnega-božjega reda glede človekovega spolnega življenja. Vemo, da bela kuga — splav (abortus) uničuje slovenski narod. Vemo, da pada število rojstev med evropskimi narodi. Vse to in še toliko drugih žalostnih informacij o družini in zakonu

nam posredujejo sredstva javnega obveščanja.

Res, kot sodobniki poznamo vse to. Kot katoličani poznamo božjo besedo in misel o zakonu in družini. Živimo na svetu, čeprav nismo in nočemo biti od sveta. Družba nas bombardira z vsemi temi informacijami. A želimo sebi in otrokom, da ne bi bili samo informirani o vsem tem, marveč tudi pravilno formirani za zdravo zakonsko in družinsko življenje. Današnjim otrokom in mladim želimo, da ne bi bili samo podrobno poučeni o spolnosti, ampak tudi vzgojeni za čisto življenje pred zakonom in v zakonu.

Vse to in še toliko drugega je predmet družinskega odseka v okviru Katoliškega shoda Slovencev v Argentini.

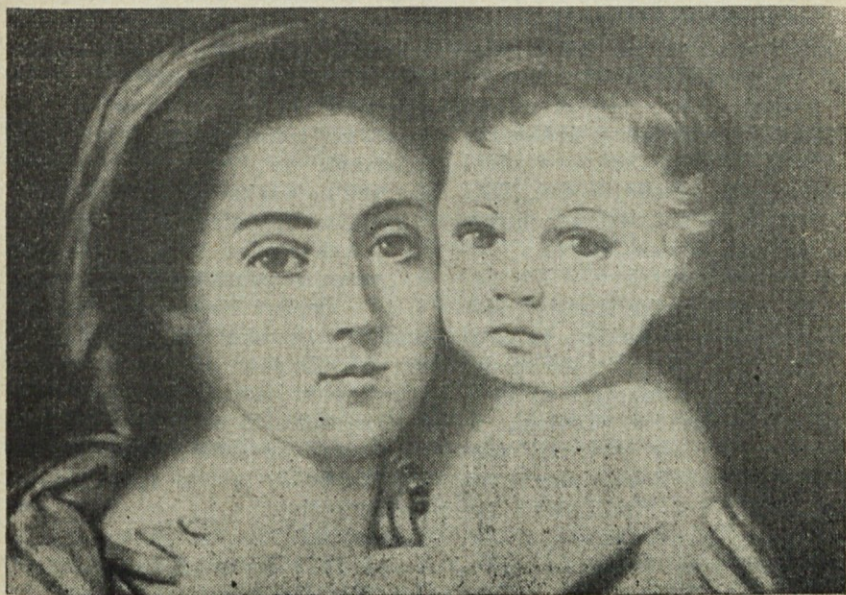
Prosimo Boga, da bi z njegovo pomočjo in svojo dobro voljo mogli reševati naše družine iz miselne zmedenosti družbe, v kateri živimo. Po sredništvu Jezusove Matere prosimo Očeta luči razsvetljenja, da bi za srečo naših družin in za srečo slovenskega naroda imeli vedno pred očmi tisto podobo družine in zakona, ki jo je imel v mislih Bog, ko ju je ustvaril kot moža in ženo. Duha Tolažnika prosimo za moč in voljo, da bomo mogli premagovati vse družinske in zakonske težave ter mogli ustvarjati vedno nove zdrave, verne, narodno zavedne in srečne družine ter zakone!

Jure Rodé

Z Marijo v tretje tisočletje

Pričakovati je bilo, da bo papež Janez Pavel II. prej ali slej posvetil posebno okrožnico božji materi Mariji. To je tudi storil na praznik Gospodovega oznanjenja, 25. marca 1987, ko je izšla njegova šesta okrožnica z naslovom **ODREŠENIKOVA MATI — REDEMPTORIS MATER**. Usmeritev, ki jo je nakazovalo že geslo njegovega papeževanja „Totus tuus — Ves tvoj“, je vedno znova doživljala potrditev v številnih govorih na vseh celinah sveta, kamor je odhajal na apostolska potovanja. Povsod so bila Marijina svetišča kraj, kamor je poromal sam in množice vernih.

1. Morda koga preseneča, da se Janez Pavel II. pogosto sklicuje na bližnji konec drugega in vstop človeštva v tretje tisočletje. Omemba teh obletnic nima nikakršnega senzacionalističnega ali milenarističnega značaja. Nobena ga dvoma ni, da bo leto 2000 pomemben mejnik v zgodovini človeštva. Za kristjane je izhodiščni dogodek zgodovine, dogajanj in prihodnosti Kristusovo učlovečenje, na katero nas leta, stoletja in tisočletja tudi spominjajo. V začetku teh 2000 let stoji Kristus, Bog in človek, po katerem ne samo štejemo, ampak bi tudi morali oblikovati lastno življenje in

zgodovino sveta.

V to zgodovino pa stopa zaradi Kristusa tudi njegova mati Marija. Nerazdruženo je povezana z njim, ki je Odrešenik sveta. Njeno telesno materinstvo je le en vidik poslanstva, ki ga je spolnila v času. Ta vidik je temelj, na katerem je tudi Bog sam dopolnil njeno vlogo v zgodovini odrešenja. Napovedana je bila že v rajju, kajti njen zarod bo strl glavo kači, to je premagal bo hudobijo greha in nesmisel smrti. Narodi, na poseben način izraelski, so pričakovali Odrešenika in ga tudi dočakali. Z oznanjenjem in učlovečenjem je po Mariji stopil med nas in sprejel naše zemeljsko bivanje Kristus, božji Sin. Marijo je hotel imeti za svojo mater, spremljevalko, vzgojiteljico, pričo v javnem delovanju in življenju, trpljenju in smrti, pa tudi v vstajenju in poveličanju. Kakor njega, svojega Sina, je spremljala življenje in rast prve krščanske skupnosti in nato Cerkve v njeni zgodovini do današnjih dni. Zato tudi pomenljiv podnaslov v okrožnici: Blažena devica Marija v življenju potujoče Cerkve.

Kako je krščansko ljudstvo Marijo sprejemalo in kakšno vlogo ji je priznavalo, o tem je toliko dokazov, kot o malokateri osebi v zgodovini človeštva. Teologi, umetniki vseh vrst in ljudje najrazličnejših poklicev, zlasti pa verno ljudstvo — tudi in na poseben način slovensko — o tem dovolj pričujejo. Pesmi in molitve, klici veselja in obupa, cerkve

in znamenja, romanja in pobožnosti — vse je staklo v zgodovino narodov in njihovo zavest, da je Marija velik dar od Boga za vse človeštvo.

2. In kaj je danes na Mariji najbolj privlačno za človeka in kristjana? Ena izmed vodilnih misli okrožnice je, da je Marija romarica vere. Izvoljenost, ki jo je Bog Mariji naklonil, in odlike, s katerimi jo je obdaril, v ničemer ne zmanjšujejo njene osebne vloge, da se svobodno in v popolni predanosti vere vso izroči Bogu. Cerkveni očetje radi poudarjajo, da je Marija spočela Kristusa prej v srcu, to je v veri, kakor v telesu. To ni bilo le enkratno dejanje, marveč dejanje vsega njenega življenja in vsakega trenutka. Teh že evangelij našteva dovolj, še več jih je narekovalo življenje. Besede sorodnice Elizabete: „Blagor ji, ki je verovala“ (Lk 1, 45), veljajo ne samo za trenutek oznanjenja in pristanek na božje materinstvo, marveč za vsakodnevne odločitve, s katerimi je potrjevala svojo vero in kakor očaj Abraham živel v „upanju proti upanju“ (Rim 4, 18). Čeprav Kristusova telesna mati, je vendar to materinstvo nepomembno v primerjavi s tistim materinstvom in bratstvom s Kristusom, ki se v človeku poraja tedaj, ko spolnjuje božjo vlogo, ko božjo besedo sprejema in po njej živi.

Marijina 'pot vere' se dopolnjuje v upanju, v katerem živi. Še preden Bog od nje pričakuje upa-

nje, ji sam skaže zaupanje, ko ji predloži svoj načrt. Koliko praktičnih sklepov iz tega izhaja ne samo za posameznika, marveč tudi za Cerkev, ki ji je — podobno kot Mariji — zaupana skrb za Kristusovo učlovečevanje in življenje v dušah in v svetu!

3. Začeli smo Marijino leto. Začeli smo ga na binkoštni praznik, 7. junija 1987 in sklenili ga bomo na praznik Marijinega vnebovzvetja, 15. avgusta 1988. Oba dneva sta pomenljiva: prvi, ker nas spominja na delo Svetega Duha v Mariji in zgodovini Cerkve, drugi, ker nam kaže pot zveličanja in zmage, ki sledi zemeljskemu prizadevanju in zvestobi. V ospredju Marijinega leta ni zgodovinsko obhajanje, ki bolj ali manj ustreza zaokroženemu številu let in merilom človeških praznovanj. Marija nam ima nekaj povedati. Hodila je pred Kristusom, ker je bilo njeno življenje priprava na začetek Kristusovega življenja; hodila je za Kristusom v največji zvestobi njegovi besedi in njegovemu zgledu.

Taka naj bi bila tudi naša pot vere, upanja in ljubezni.

To je pot posameznika, ki v Marijini popolni odprtosti za delo milosti in predanosti božjemu načrtu spoznava svojo pot vere, upanja in ljubezni. Na tej poti ima Marijo za zgled, priprošnjico in srednico, da bo lahko vztrajal do konca.

To je pot naših družin in skupnosti ter vernih Slovencev, ki jim beseda 'mati' zbuja prepriča-

nje, da so ljubljene in sprejeti, ker jih ona spremlja z materinsko in ljubečo skrbjo. Zato so tudi sami pripravljene sprejemati življenje, se ga veseliti in ohranjati ter biti zanj odgovorni. In še: ob materi je vsa družina na nov način povezana med seboj.

To je pot Cerkve in njenih občestev, v katerih mora biti danes Kristus učlovečen, da bo učlovečen tudi v vsem človeštvu, ki hrepeni po ljubezni in razumevanju, miru in pravičnosti.

Marijino leto je ponovni klic k prenovi in poglobitvi. Božja beseda in po njej razodeta božja volja se morata tudi danes po nas učlovečiti. Ob pozitivitvi nekaterih molitev (Zdrava Marija, rožni venec, Angel Gospodov...) naj bi se tudi vsak dan spominjali ne le zgodovinskih trenutkov, marveč naj bi tudi spoznali vedno božjo navzočnost in živeli v zavesti, da smo odrešeni. V cerkvah in kapelah, posebej pa v naših domovih, naj Marijina podoba dobi svoje mesto, zlasti pa odmev v vsakdanjem življenju. Romanja naj bodo res znamenja našega zemeljskega potovanja v duhu vere k tistemu Cilju, ki edini osrečuje. Znamenja vere, posejana po naši lepi domovini, naj postanejo tudi znamenja tega rodu, ki danes živi svojo vero. Evangeljskim besedam: „Glej, tvoj sin! — Glej, tvoja mati!“ (Jn 19, 25-27) bomo v tem trenutku s posebnim zaupanjem dodali: Marija, dobrotno nam ohrani dom in rod!

Rafko Valenčič

Kronana Marija

Ob 80-letnici kronanja brezjanske Marije in 70-letnici kronanja svetogorske Marije

Na Slovenskem je dolga vrsta Marijinih božjepotnih cerkva, nekaj so jih postavili naši rojaki tudi drugod po svetu. Dr. Filip Žakelj jih je v svoji knjigi „Zdrava Marija, milosti polna“ (Celovec 1960) opisal več kot osemdeset, pa je še nekatere izpustil (npr. Strunjan na slovenski obali), p. Odio Hajnšek jih je v svoji obsežni knjigi „Marijine božje poti“ (Celovec 1971) obširno obdelal. 54. Najstarejša slovenska božjepotna cerkev je častitljiva Gospa sveta na Koroškem, saj njeni začetki segajo v 9. stoletje, sledijo Svete Višarje (l. 1360), Ptujška gora (l. 1410), Sv. gora (l. 1539) in Brezje (l. 1800). Nekatere božjepotne cerkve so slovele nekdanj, druge še danes, med njimi pa je po številu romarjev na prvem mestu gotovo božjepotna cerkev na Brezjah pri Radovljici.

Eno izmed odličij, ki jih lahko dobi kakšno svetišče, je naslov bazilike (basilica minor); takšnih imamo v Sloveniji kar pet, ta naslov pa so dosegli po vrsti takole: Mati usmiljenja v Mariboru 1906, Sv. gora pri Gorici 1907, Stična na Dolenjskem 1926, Brestanica 1929 in Petrovče 1984. Vse so posvečene Materi božji.

Tudi kronanje milostne Marijine podobe je apostolski sedež že od nekdanj le redkokdaj dovolil. Prvi so smeli kronati Marijino podobo izven Italije na Trsatu (l. 1715), dve leti pozneje pa najprej na Sv. gori pri Gorici in tri mesece zatem v Čenstohovi na Poljskem.

Kronanje na Sveti Gori

Prošnjo, da bi smeli okronati svetogorsko Kraljico, je v Rim poslal svetogorski frančiškanski gvardijan p. Romuald Sitar v prvi polovici 1715. leta. Vloga je bila nato poslana oglejskemu patriarhu Dioniziju Delfinu, ki se je moral prepričati o resničnosti podatkov, navedenih v vlogi. Ta je navedbe potrdil in prošnjo priporočil. Za kronanje je nato vaticanski kapitelj pooblastil apostolskega nuncija pri cesarju Karlu VI., Jurija Spinola, ta pa je zaradi zadržanosti pooblastil za to imenitno opravilo pičenskega škofa v Istri in obenem novomeškega prošta Jurija Marottija.

6. junija 1717, na tretjo pobinkoštno nedeljo, je bila slovesnost na Travniku v Gorici, kamor so s Sv. gore prenesli milostno podobo. Ob grmenju možnarjev in

zvonjenju svetogorskih zvonov so štirje patri v levitski opravi dvignili podobo z oltarja in jo postavili na bogato okrašeno nosilnico, jo dvignili na ramena in jo v slovesnem sprevedu nesli do podnožja gore, kjer jo je s spremstvom pričakal pičanski stolni prošt in opat Janez Fattori. Podoba so nato pod dragocenim baldahinom nesli pred Turnovo palačo na Travniku, kjer je bila okrog škofa poleg številnih duhovnikov, plemenitašev, uradnikov in uglednih meščanov nepregledna množica. Grmeli so topovi in godba je igrala mogočno pozdravno pesem. Nato so prebrali uradno listino, škof je intoniral „Pridi, Sveti Duh...“ in zmolili predpisane molitve. Nato je škof s trepeta-

jočimi rokami namestil dragoceni kroni na glavi Marije in Jezusa. Zatem je bila pred kronano podobo pontifikalna maša; pevci, godbeniki in slavnostni pridigar p. Ludovik Vedova so za to priložnost prišli iz Benetk. Drugi dan se je kronana Kraljica vrnila na svojo goro, slovesnosti, pri katerih so vse dni vztrajali pevci in godbeniki iz Benetk, pa so se nadaljevale še ves teden.

Papež Benedikt XV. je 7. septembra 1748 odredil, da se mora po vsem oglejskem patriarhatu vsako leto na 3. pobinkoštno nedeljo obhajati spomin na prikazanje in kronanje svetogorske Mater božje.

Kronanje Marije Pomagaj

Prošnjo za kronanje brezjanske Marije je v Rim poslal ljubljanski škof dr. Anton Bonavetura Jeglič. Dovoljenje je prišlo že po treh mesecih in Jeglič je bil pooblaščen za izvršitev kronanja. Kronanje je bilo na angelsko nedeljo, 1. septembra 1907. Obe zlati kroni je umetniško izdelal ljubljanski zlatar Kregar, možje in fantje so postavili veliko število mlajev, dekleta so ves teden prej pletla vence, v stolpu pa so obesili osem zastav, dolgih po deset metrov. Škof je prišel na Brezje že v soboto popoldne in po slovesnem sprejemu spovedoval dolgo v noč.

Do jutra se je zbralo na Brezjah kar 30.000 ljudi. Ob 9. uri so dvignili Marijino podobo z

oltarja in jo prenesli v šotor pred cerkvijo ter jo postavili na poseben oltar. Škof je nato goreče govoril o Mariji, Kraljici nebes in zemlje, po pridigi pa je obdan s stotino duhovnikov namestil na milostno podobo dragoceni kroni. Slovesni trenutek je navzočo množico popolnoma prevzel. Po obredu se je razvila procesija pod slavoloki in med mlaji s trga pred cerkvijo čez polja do glavne ceste in nazaj, nato pa je bila slovesna maša. Pri vsej slovesnosti so sodelovali združeni zbori okoliških župnij in sijajna pihalna godba z Bleda. Za to slovesnost je tedaj še mladi dr. France Kimovec na besedilo msgr. dr. Jožeta Debevca uglasbil pesem „Odpri so sveta nebesa, odgrnjena zlata zavesa...“

Tudi na Brezjah slovesnost s tem ni bila zaključena, ampak je sledil marijanski misijon, ki je trajal ves teden.

Marija — ilegalka in begunka

Ko so gestapovci 23. aprila 1941 pognali z Brezij frančiškane, so se kmalu začeli zanimati tudi za Marijino podobo. Zato je provincial naročil domačinu fr. Jozafatu Finžgarju, naj Marijino podobo reši. Preoblečen v mizarskega pomočnika jo je zavito v stare deke z vlakom srečno pripeljal v Ljubljano. Na njenem mestu na Brezjah je pustil kopijo. V Ljubljani je bila milostna podoba najprej v frančiškanskem samostanu v sobi št. 22 v prvem nadstropju,

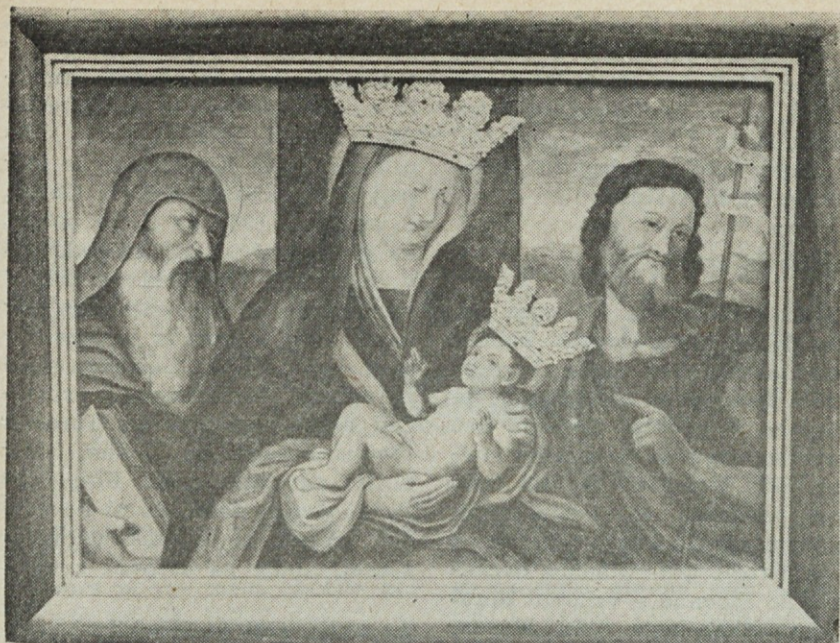
nato pa so jo s soglasjem škofijskega ordinariata prepeljali na Trsat. Prvega maja je bila že tam na varnem. Konec maja leta 1943 so jo prenesli v ljubljansko stolnico, kjer je ostala v uteho preizkušeni vernikom ne le do konca vojne, ampak vse do 15. junija 1947, ko so jo vrnilo na Brezje.

Tisti poslovilni dnevi v ljubljanski stolnici so bili nekaj posebnega. Pri skupnih pobožnostih zadnje tri dni je bila stolnica veliko premajhna, da bi mogla sprejeti vse od blizu in daleč, ki bi radi noter. Po poslovilnem govoru 14. junija so milostno podobo prenesli na glavni oltar, kjer so potem blagoslovili kopijo in jo namestili na oltarju sv. Dizme. Po končani slovesnosti se je reka vernikov, prepevaje Marijine pesmi in mahajoč z belimi robci pomikala mimo milostne podobe. Nato je prenočila v škofijski kapeli, zjutraj pa je šenklaški zvon oznanil, da brezjanska Marija odhaja domov.

Na poti so jo spremljali škof msgr. Anton Vovk, frančiškanski provincial p. Teodor Tavčar, stolni dekan dr. Franc Kimovec in frančiškanski kustos dr. p. Roman Tominec. Ko sta jo na Brezjah stolni dekan in frančiškanski provincial nesla med množico vernikov, zlasti Gorenjcev, je cerkev glasno zajokala.

Beži tudi Svetogorska Kraljica

Ko je 24. maja 1915. leta Ita-

lija Avstriji napovedala vojno, je že naslednji dan avstrijska vojska zasedla Sveto goro. Frančiškani so dobili ukaz: zapustiti Goro v eni uri! Nemalo začuden in ganjen je bil grgarski vikar Godnič, ko so pri njem ob enajstih zvečer potrkali in prosili za prenočišče svetogorski gvardijan p. Marijan Širca, p. Frančišek Ambrož, fr. Peter in — svetogorska Marija, ki so jo prinesli s seboj; po osmih dneh so jo z vlakom srečno spravili k frančiškankom v Ljubljano. Tam je bila 17. junija leta 1917 tudi slovesnost 200-letnice kronanja, ki jo je vodil goriški nadškof dr. Fr. B. Sedej, prav tako begunec, ki je z vsemi bo-

goslovci svoje metropolije — goriškimi, tržaškimi, koprskimi, puljskimi in reškimi — leta prve svetovne vojne preživel pod gostoljubno streho stiške opatiije.

Svetogorska Kraljica se je mogla vrniti šele leta 1931, 8. oktobra, vendar najprej samo v Gorico, saj je bilo svetišče na Sv. gori žalostno razdejano in opustošeno; domov na Sv. goro je prišla šele . oktobra 1922. leta.

V sedemletno begunstvo pa se je podala tudi med drugo svetovno vojno. S Sv. gore jo je rešil 21. septembra l. 1943 grgarski župnik in dekan msgr. Filipič. Ta begunska pot Svetogorske Kraljice je šla preko Grgarja, Ajdovšči-

ne, Gradišča in Vipavskega križa do samostana na Kapeli v Gorici, kjer je ostala vse do 9. februarja 1. 1947, ko so jo italijanski patri, umikajoči se v Gorico onstran nove meje, vzeli s seboj in jo izročili goriški stolnici.

Zapoznela vrnitev

Tudi svetogorska milostna podoba bi se morala vrniti na Sv. goro poleti 1947. leta. Vrnitev je bila predvidena za soboto, 7. junija, pa je podoba prejšnjo noč preprosto izginila iz goriške stolnice. Šeie leta 1950 je bila izročena nadškofu Montiniju (poznejšemu papežu Pavlu VI.), ta pa jo je izročil generalnemu defintorju za Slovane v vrhovni upravi frančiškanskega reda, Slovencu dr. p. Hugonu Brenu.

Še danes ne vemo, kdo je podobo ukradel in kaj je z njo počel tri leta. Ni se ustrašil grožnje goriškega nadškofa, da je treba podobo takoj vrniti pod pretnjo izobčenja. Leta 1950 je bila podoba v kaj slabem stanju in p. Hugo je poskrbel, da so jo s poškodovanega in razpadajočega cedrovega lesa v vatikanskih restavratorskih delavnicah prenesli na platno. Je zalegla ostra pismena urgencia novogoriškega apost. administratorja dr. Mihaela Torosa 7. januarja 1. 1950, ki je vprašal: „Kje je podoba, ki je po božjem in naravnem pravu last slovenskega naroda“?

Po prenovitvi je kurir jugoslovanskega veleposlaništva v Ri-

mu podobo prepeljal v Beograd, 22. decembra 1. 1950 je prispela v Ljubljano, kjer je uradna komisija strokovnjakov, ki jo je vodil dr. Fr. Stele, potrdila, da je slika pristna. Sredi januarja so jo prepeljali na Kapelo v Novi Gorici, 8. aprila 1. 1951 pa so jo potem, ko je še prej tri dni gospodovala v solkanski župnijski cerkvi, v navzočnosti 32 duhovnikov in petnajst tisoč vernikov prenesli v njen dom na Gori. Slovesno mašo je opravil frančiškanski provincial, apost. administrator Toroš je intoniral zahvalno pesem, slavnostni govornik msgr. Filipič pa je bil ganjen tako, da ni povedal nič, ampak se je samo od sreče zjokal, ljudje pa kajpada z njim.

So božje poti preživele?

Najprej zgodovina potrjuje, da božjepotnih krajev umetno ni mogoče narediti pa tudi ne odpraviti. Za Jožefa II. so morali mnoga božjepotna svetišča takorekoč zbrisati z obličja zemlje, pa so pozneje znova oživel; njih privlačnosti namreč ni mogoče odministrativno odpihniti.

Dalje: zakaj so najbolj privlačna Marijina božjepotna svetišča? Nekateri pravijo, da je Cerkev v preteklosti preveč poudarjala Marijino češčenje, da je bilo v pobožnosti preveč čustev in premalo razuma. Vendar je treba opozoriti na to, da je po biološki zakonitosti zveza med otrokom in materjo drugačna, kakor med otrokom in očetom. Ne velja ne-

kaj podobnega v „nadnaravni biologiji“?

Danes je vse manj „božjih poti“, vse več pa „božjih voženj“ — predvsem z avtomobili, pa tudi z vlaki in celo letali. Deloma zaradi pomanjkanja časa, deloma pa zaradi vse večje komodnosti. Pravo romanje pa je nujno združeno z naporom. Najpristnejši romarski duh je mogoče pričakovati le v večjih skupinah in pri peš hoji, kjer je treba v več ozirih neprestano z nečim potrpeti. Čeprav tudi vseh drugih načinov in oblik ne smemo ne zanemariti ne odpisati.

V dokumentih zadnjega vesoljnega cerkvenega zbora res ne najdemo nič o romanjih, je pa koncil vso Cerkev razglasil za romarico. O skrbi za božjepotna svetišča pa govori novi Zakonik cerkvenega prava v kan. 1230-1234.

Izkušnja pravi, da za romarska svetišča najlaže skrbijo redovniki in za naša glavna tudi skrbijo. Od 1. julija 1985 tudi spet za Svete Višarje, kamor so na pobudo in po prizadevanju videmskega nadškofa Battistija znova prišli slovenski frančiškani. Nadškof je na stičišču germanskega, romanskega in slovenskega svet želel sicer imeti po enega avstrijskega, italijanskega in slovenskega patra, ker pa ne Italijani ne Avstrijci niso mogli za to delo nikogar žrtvovati, so skrb za višarske romarje prevzeli kar slovenski patri sami: to pa že drugič, kajti prvo njihovo višarsko obdobje je bilo od 1906 do l. 1924; potem pa so po rapalski pogodbi morali vse postojanske na oni strani meje prepustiti italijanskim bratom.

(Mohorjevo koledar 1987, Celje)

Tebi, Mati, zaupamo vse človeštvo

Odrešenikova Mati, v tem, tebi posvečenem letu, te radostno imenujemo milostljiva.

Bog Oče te je pred stvarjenjem sveta izbral, da bi v svoji previdnosti uresničil načrt odrešenja.

Ti, ki si verovala Njegovi ljubezni in si bila pokorna njegovi besedi!

Božji Sin te je hotel imeti za Mater, ko se je učlovečil za odrešenje človeka.

V nerazdeljenosti svojega srca si ga pokorna sprejela.

Sveti Duh te je ljubil kot svojo božjo nevesto in te napolnil s posebnimi darovi.

Ti si se učljivo pustila oblikovati Njegovemu skriteму in močnemu delovanju.

Na predvečer tretjega krščanskega tisočletja ti zaupamo Cerkev, ki te priznava in imenujemo svojo Mater.

Ti, ki si ji na zemlji predsedovala na poti vere, tolaži jo v težavah in preizkušnjah, naredi, da bo v svetu vedno bolj učinkovito znamenje in orodje zaupnega združenja z Bogom in edinosti vsega človeškega rodu.

Tebi, o Mati vseh kristjanov, na poseben način zaupamo ljudstva, ki v teku tega Marijinega leta praznujejo šesto ali tisoč letnico sprejetja Evangelija.

Njihova dolga zgodovina je globoko zaznamovano z vdanostjo Tebi.

Milostno se ozri nanje in daj moči vsem, ki trpe zaradi vere.

Tebi, Mati narodov, Tebi zaupno izročamo vse človeštvo z vsemi njegovimi strahovi in upi.

Ne pusti jih brez luči in prave modrosti!

Vodi jih v njihovem iskanju svobode in pravice za vse ljudi!

Usmerjaj njihove korake na pota miru!

Naredi, da vsi srečajo Kristusa — pot, resnico in življenje!

Podpiraj, o Devica Marija, našo pot vere in izprosi nam milost večnega zveličanja!

O Dobrotljiva, o Milostljiva, o Sveta Mati božja in naša Mati Marija!

Janez Pavel II.

Binknošti, 1987

Anton Martin Slomšek za slovensko šolo

Med kulturnimi delavci ali ustvarjalci lahko razlikujemo dve vrsti. Nekateri nam zapuščajo dela, ki ohranjajo svojo vrednost v vseh časih. Kadar jih vzamemo v roko, se moremo ob njih oplemeniti. Čas in napredek jim ne moreta do živega, kolikor so zares vredna. Drugi ustvarjalci pa gnetejo čas sam, razmere, v katerih živijo in delajo. Njihovega dela ne moremo naravnost uživati, pač pa v naslednjih, kateri pa se nam navadno še zdijo umevni sami po sebi.

Med prve bi šteli npr. Franceca Prešerna ali Ivana Cankarja. Ustvarila sta nam literarna dela, ki ohranjajo svojo vrednost in h katerim se moremo zateči vsak čas, ko čutimo potrebo po stiku z vrednotami, ki jih izražajo.

K drugim pa bi šteli npr. Prešernovega sodobnika, pred 125 leti umrlega Antona Martina Slomška. Tudi on je neutrudno delal in ustvarjal, a mnogi plodovi njegovega truda so se nekako utelesili v času in življenju njegove dobe. Mi jih cenimo, kadar to delamo, v naslednjih, katere pa imamo za nekaj, kar pač imamo, ker nam je bilo dano. Ne vidimo v njem nasledkov trdega prizadevanja in žrtev, ki so bile

svoj čas potrebne.

Mnogotere so Slomškove zasluge in bi jih mogli naštevati. Tukaj pa se naj spomnimo le njegove skrbi za slovensko šolanje slovenske mladine! Res smo že takrat imeli na Slovenskem redne in obvezne ljudske šole, a te šole so bile nemške. Učile so zlasti nemščino, katere otroci niso razumeli in se je tudi niso naučili. Zato je bila šola brez prida in je mnogi otroci sploh niso obiskovali. Pač pa so po župniščih, v mežnarijah in podobnih prostorih nastajale tako imenovane „nedeljske šole“, kjer so se učenci mogli naučiti slovenskega branja. Tudi Slomšek sam je v otroških letih hodil v tako šolo. Zato jo je poznal in znal ceniti.

Poznal pa je tudi njene slabosti in omejitve. Naučila je otroke brati, morda tudi nekaj pisati, morda celo računati, a potem njeni učitelji niso vedeli, kaj bi mogli še storiti. Pri tem jim je Slomšek hotel pomagati. Napisal je knjigo „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“, v kateri je pokazal, kaj bi nedeljske šole mogle še napraviti. Knjiga je vsaj trikrat izšla v več tisoč izvodih, tako je bila potrebna in iskana. Vzbudila je pri slovenskih starših in otrocih

Slomškova duhovnost

Morda bi bilo krivično reči, da Anton Martin Slomšek ni zaživel v zavesti Slovencev sorazmerno s tem, kar je za slovenski narod naredil. Morda se lahko celo pohvalimo, da vsaj tega svojega preroka nismo kamenjali. Prizanesli smo mu celo s posmrtnim kame-njanjem, ki se mu pravi pozablje-nje. Saj se k temu voditelju z zmeraj novimi pristopi vrača naša kulturna zgodovina. Temu krist-janu pa slovensko krščanstvo ho-če izbojevati naslov svetnika ve-soljne Cerkve. Skratka, reči sme-

zanimanje za šolo. Zato so tudi v redno šolo raje hodili.

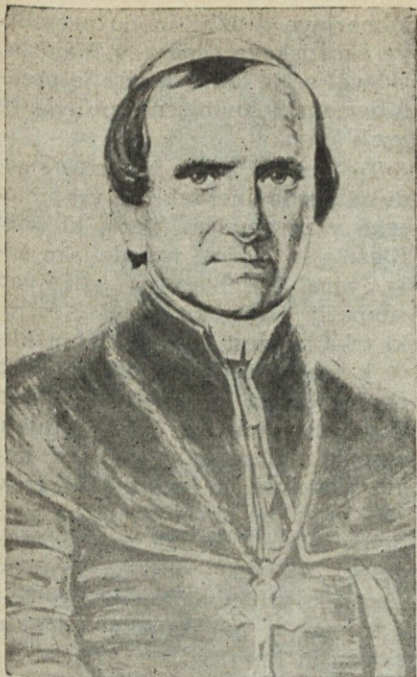
Celo na Dunaju so znali ceniti Slomškovo delo in njegove spo-sobnosti. Naročili so mu, da je sestavil celo vrsto slovenskih (in nekaj dvojezičnih) šolskih knjig, kar je storil in so izšle v uradni dunajski državni zalogi šolskih knjig.

Slomškova zasluga je bila, da je spoznal, da so slovenskim otro-kom potrebne slovenske šole in je tem znal vdihniti pravega sloven-skega duha. Tako je dosegel, da smo Slovenci vzljubili šolo in zna-li po njej doseči stopnjo izobraz-be, s katero smo se izkazovali že v isti Avstriji in na katero smo še danes in lahko ponosni.

mo, da se je Slomšek že vrasel v narodno kulturno zavest Sloven-cev, in sicer z globinskostjo, s ka-tero so se vanjo vrasli največji zi-darji naše narodne hiše. Postav-lja pa se vprašanje, mar ta za-vest dojema tega kulturnika in škofa v njegovi dejanski razsež-nosti. Ali pa se Slomškov lik ni fiksiral v nekakšno polfolklorno, polhagiografsko konvencionalnost, takole med melodijo „En hribček bom kupil“ in med znanim Pre-šernovim epigramom. Mar ne gle-damo nanj z nekaj tiste sočutne samozadostnosti, s katero gleda-mo na naše vrle, a tako ganljivo provincialne romantične aratarje naše njive.

Slomšek provincialec. Na to vprašanje je odgovor lahko ne-dvoumen. Slomškovo duhovno ob-zorje je preveč eshatološko, pre-več usmerjeno v poslednjo uso-do človeka, da bi bilo provincial-no. Onkraj njegovih ljubljenih štajerskih gričev, onkraj marčne revolucije, onkraj italijanske in krimske vojne, onkraj epidemij in nacionalizmov, se temu sodobni-ku Baraga in Vianeya razmika v evangeljski silovitosti še eno ob-zorje; zadnje, odločilno, v bistvu edino zanimivo.

Obzorje novega poveličanega planeta v soncu Jagnjeta. Takšen večnostni timber začutiš pri Slom-

šku npr., če samo odpreš katerokoli stran njegovih Pastirskih listov. Pač Baragov *unum necessarium* — edino potrebno, kakor se je glasilo geslo na Baragovem škofovskem grbu, preveden v malo bolj domačijsko kretnjo, a na isti višinski kvoti poslednjih reči.

Znotraj takšnega, večnostnega obzorja se razteza njegova duhovna pokrajina. Sredi nje gora granita, zapisana neuničljivosti, katoliška Cerkev. Cerkev njegovega avstrijskega in evropskega časa, Cerkev blagega in nesrečnega, politično nesrečnega Pija IX., Cerkev grozljivo rušeče se pa-

peške države, Cerkev dogme o Marijinem brezmadežnem spočetju, ki jo je, kot veste, čez nekaj let potrdil Lurd, Cerkev nazkrižnem ognju racionalizma Ernesta Renana in utopizma Karla Marxa, Cerkev sredi mogoče najhujšega viharja v zadnjih sto letih.

Reči, da je Slomšek to navidez potapljačo se rimsko Cerkev ljubil, je reči premalo. Ta Slovenec, ki je kot bogoslovec napisal *odo*, *budnico slovenstvu*, je živel in dihal od Cerkve, od te edinstvene prisotnosti sredi zgodovine. V njegovih spisih praktično ne boste našli golega izraza Cerkve, običajna sintagma se v njem glasi: sveta katoliška rimska Cerkev. Prav tako skoraj ne boste našli Cerkve omenjene, ne da bi bila omemba povezana s pojmom materinstva. Cerkev Slomšku ni toliko ustanova, še manj zakladnica dogem, kolikor mati. Ta materinski poudarek pri človeku, ki je, kot veste, zgodaj osirotel, daje njegovi duhovni kretnji posebno ljubeznivost.

Prav tako se vera njemu praviloma zapiše v sintagmi sveta katoliška vera. Največja bogatija, najdražji zaklad, najlepša čast... tako začenja pravcati slavospev katoliškemu „*credu*“ v pastirskem listu ob nastopu škofovske službe. To je pač granitna tridentinska vera v svoji nedotakljivi integriteti, v svoji nadnaravni veličastnosti, še daleč ne zamenljiva s še tako visokim humanizmom. A vendar prav tako daleč od janzenistične mrkosti, pionirsko od-

prta ekumenski perspektivi, ožarjena s toplino štajerskega temperamenta, odprta človeku, odprta kulturi. Tako se eshatološka poluta njegovega sveta idealno sklada z njegovo zemeljsko, tostransko poluto.

Nihče, kakor Slomšek, ni tako blesteče demantiral krilatico o alienativnosti vere, saj je ta župnik in spiritual, opat in vizitator, prevajalec in pisec, cerkveni in kulturni organizator zaživel eno najbolj angažiranih usod v naši slovenski zgodovini. Poglejmo, ta njegova celostna vera mu ne brani, da ne bi npr. kot bogoslovec prevajal Schillerjevih pesmi, da si kot celovški spiritual ne bi zaželel maševati na vrhu, tedaj še težko dostopne Uršlje gore, da ne bi iskal po Hrvaškem rojstnega Stridona sv. Hieronima in v Franciji domnevnega legendarnega groba Poncija Pilata. Da ne bi priporočal v tistem janzenističnem času pogostnega obhajila, da ne bi na obisku pri poročenem prijatelju zibal njegovega otroka, da ne bi spodbujal k veselemu darovanju. Vesel je namreč eden od Slomškovih pridevnikov, kakor je mil eden od Prešernovih pridevnikov.

A predvsem mu ta spoznavalska vera, še tako neznansko vdana Petrovem nasledniku, ne brani, da ne bi slišal angela Slovenije, ki kliče njegov ponižani, razžaljeni in odrinjeni narod k dostojanstvu svobode, državnosti in kulture. Vsi vemo, kako se je Slomšek temu klicu odzval: od Drobtinic do

Mohorjeve družbe in do preselitve škofijskega sedeža v Maribor. Odzval se je tako, da mu je predhitlerjanski šovinizem opljuval še sveži grob.

To je vera, ki se takorekoč cedi od zgodovine, tako je vsa umešana v njegov čas, vera, ki vodi Blažeta in Nežico v nedeljsko šolo, vera, ki zbere na edinstven simpozij štajerske berače, vera, ki trka na vest krčmarjem in kliče k razsodnosti žganjepivce, vera škofa, ki ga v pastirskih listih skrbi ne samo za bolezen duha, ampak tudi za trtno bolezen, kužni plesnivec, jo imenuje, ki ga v teh listih ne skrbi samo za pridelek milosti, ampak tudi za pridelek „ljubega“, tudi to je eden njegovih pridevnikov, koruna, kakor menda po koroško imenuje slovenski krompir.

S kakšno pojmovno poplavo bi nas zagrnil danes kakšen moderen teolog, če bi mu rekli, naj nakaže kristjanu njegovo perspektivo. Kakšna naj bo perspektiva kristjana? To bi bile vertikale in horizontale, inkarnacije in hominizacije itd. itd. Toda, ali bi vsa ta učenost znala povedati kaj več kot to, kar je povedal v lapidarni preprostosti Slomšek v pastirskem pismu iz leta 1851. Takole je zapisal: „Živimo tako, da bomo na tem svetu zdravi in veseli, na onem svetu pa vedno srečno živeli!“

In tu nikakor ne gre za kakšno intelektualno preproščino. Sploh je ta škof s trojezično korespondenco, nemško, slovensko in la-

Krompir pobiramo (L. Perko)

tinsko, intelektualnejši kakor se nam v svojem ljudskem profilu zdi. Pri pastirskih listih npr. preseneča njegova patristična izobrazba, saj takorekoč stresa iz rokava stare krščanske pisatelje: Avgušтина in Krizostoma, Bazilija, Ambroža, Ciprijana, poleg poznejših klasikov krščanske duhovnosti. Govor, ki ga je imel v nemščini ob otvoritvi bogoslovnega učilišča v Mariboru leta 1859, pa je že intelektualni dokument na akademski višini z oceno cerkvenih disciplin, katerim naj se posevčajo študenti teologije.

Skratka, pred nami se zarisuje osebnost, ki jo odlikuje neka žlahtna uravnovešenost med umom in srcem. Lahko rečemo celo, neka srečna harmoničnost, tem presenetljivejša, če jo primerjamo s tragično življenjsko odčaranostjo avtorja Sonetov nesreče.

Če je psihološka uravnovešenost

značilna za heroje duha, ki jih imenujemo svetnike, in to je več ali manj že ugotovljeno psihološko dejstvo, potem ima Slomšek tudi po tej plati marsikaj zase. Kakšen primer: pri vsej svoji pobožnosti do Matere božje in ko proglasitev Pijeve dogme pozdravi z navdušenim pastirskim listom, ne samo, da ne nasede domnevni prikazovanjem v Vitanju, ampak tudi prepove vsakršno romanje k tisti problematični smreki.

Dalje, pri vsej svoji vdanosti slovenstvu odločno odklanja vsak šovinizem. V šovinizmu preroško vidi prekletstvo prihajajočih časov. In po vrnitvi iz Rima leta 1862 zapiše, lahko rečemo fenomenalne besede, fenomenalne vsaj za zamejskega Slovenca, posebej fenomenalne za tržaškega Slovenca z določeno episkopalno preteklostjo. Te besede se glasi: ni razločka med Nemci in Slovenci v božjem kraljestvu.

In še. Pri vsej osnovni vedrini svojega temperamenta ostaja realist. In glede politične in verske prihodnosti lahko rečemo celo pesimist, saj pastirski list iz leta 1857 podnaslovi z dramatičnim, čeprav za današnje krščansko uho kar zabavnim stavkom: sveta katališka vera med nami umira. Lahko ugotovimo takšno svetniško uravnovešenost tudi v njegovem političnem gledanju.

Tu utegne obiti današnjega kristjana, obremenjenega s kompleksom manjvrednosti, ob binomu reakcija-progres, nazadnjaštvo —

napredek, določen občutek sramežljivosti. Toda spotikati se ob domnevni konzervativnosti tega katoliškega škofa, ki je živel takorekoč sredi jurišanja scientističnega stoletja na rimsko Cerkev, je nezgodovinsko. Še več. Takšno spotikanje je greh proti resnici. Dovolj je, če se vprašamo onkraj vsakega demagoškega etiketiranja, katero slovensko življenje je bilo dejansko v svojih učinkih bolj progresistično, bolj napredno kot Slomškovo za slovenski narod, za njegovo civilno, kulturno in moralno rast. Sicer pa je njegova vdanost Habsburgu nepriemerno bolj zadržana kakor je bila npr. tedaj pri uradni slovenski literaturi, ki seveda ni bila takrat Prešernova, ampak Veselova, literatura Jovana Vesela Koseskega. Berite njegove ode habsburški hiši in jih primerjajte s tistimi skrajno umirjenimi stavki, ki jih najdete pri Slomšku. In slovenski narod je takrat bolj ploskal Veselomu Koseskemu kot pa Antonu Martinu Slomšku.

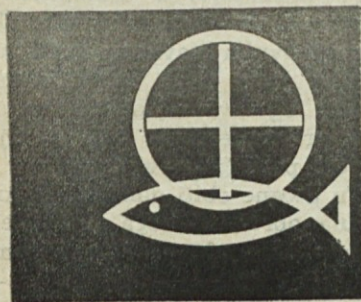
Njegova odklonitev revolucije je nedvomna. A odklonil jo je v sko-

raj dobesedno isti formulaciji, s katero jo je pred desetletjem odklonil ne ravno reakcionarni papež Pavel VI. To je pač konstanta v nekem svetovnem nazoru, ki si ne dela iluzij o dejanskih preroditvenih možnostih našega ubogega planeta. Zgodovina od Kambodže do Poljske menda ne demantira Slomška, ne glede na to, da je proti revoluciji bil sam filozof Hegel.

Sicer pa je isti Slomšek zapisal tudi: duhovnik sledi Kristusovemu zgledu in bodi daleč od moderne politike! Slomškova politika kakor Baragova, kakor Vianneyeva, kakor don Boskova, kakor politika njegovih svetniških sodobnikov in svetnikov vseh časov je bila pač, da uporabim Pavlovo besedo, v nebesih. Bila je nebeška politika.

Takšen, se pravi, zanosno zagledan v večnostni cilj, pa vendar ves doživetno zgodovinski, takšen, tako katoliško univerzalen, a istočasno tako nezamenljivo slovenski, se nam Anton Martin Slomšek zarisuje v enega najvišjih moralnih vrhov našega naroda. In danes tako Slovenci kot vsi drugi potrebujemo neprimerno bolj moralnih vrhov, kakor političnih, ekonomskih, znanstvenih in literarnih. To, kar danes svet do konca potrebuje, ni tehnika, ampak svetost. In ko danes gledamo ta vrh iz naše razkrojene človeške doline, naj nam bo v kažipot in v tolažbo.

(Predavanje v mariborski stolnici)

Jezusovo navodilo, da se „hudobnežu ne upirajmo“

Tudi kristjan sme pred sovražnikom braniti svojo pravico in zahtevati povračilo za škodo, ki mu jo je povročil; tega mu zapoved ljubezni do sovražnikov ne prepoveduje. Vendar slišimo v evangeliju Jezusa nam govoriti, „Jaz pa vam pravim, da se hudobnežu ne upirajte; marveč ako te kdo bije po desnem licu, mu nastavi še drugo“ (Mt 5, 39). To navodilo se na prvi pogled zdi nasprotno temu, kar smo pravkar rekli prej.

1. Ob tem moramo najprej ugotoviti, da te besede Jezusove ne pomenijo prave zapovedi in nam ne nalagajo prave dolžnosti. Jezus tu nastopa proti starim, ki so dovoljevali sovražniku zlo povračati z istim: Oko za oko in zob za zob (Mt 5, 38). Proti temu duhu maščevalnosti Jezus ob tej krepki primeri „udarca na lice“ izraža novega duha, ki je duh potrpežljivosti, krotkosti, odpuščanja, ljubezni do sovražnika.

Da ta Kristusova beseda „hudobnežu se ne upirati“ ne pomeni prave zapovedi, je vidno iz tega, ker je on sam mirno in dostojanstveno protestiral, ko ga je udaril služabnik velikega duhovnika: „Če sem napak govoril, spričaj, da napak; če pa prav, kaj me biješ?“ (Jan 18, 23). Seveda je Jezus to storil brez sovraštva, v

duhu dobrote do žalivca.

Torej je Kristusovo navodilo „hudobnežu se ne upirati“ samo svet, za neko posebno plemenito ravnanje. Ta svet drži za nekatere primere in za druge ne, kot vidimo iz njegovega zgleda, ko je proti udarcu služabnika protestiral, ni se pa upiral, ko so ga bili, ga sramotili in ga kot „kralja“ kronali s trnjem, ga obsodili na smrt, sramotili v njegovi agoniji na križu.

In ta svet more veljati samo za kristjana osebno, ki se pred sovražnikom more odpovedati svoji pravici, in samo na to se nanašajo tu naša izvajanja; ne velja pa za kristjana-oblastnika, ki mora v družbi vedno braniti pravico: in ne za tiste, ki so se v revoluciji borili za svobodo naroda proti komunistični tiraniji. Vse to ne spada semkaj.

2. Kristusov evangelij nam ne daje za vsak konkreten primer v življenju že konkretno navodilo, kako moramo ravnati, ampak nam večkrat ostaja obširno področje, kjer v luči Kristusovega evangelija in po svoji presoji svobodno izbiramo in se odločamo za eno ali drugo.

Taka svoboda nam je dana tudi ob „svetih“ evangelija, kjer se nam svetuje nekaj posebno dobrega in zaslužnega pred Bogom.

A se nam ne ukazuje in ostajamo pri tej izbiri svobodni. Tako je tudi ob tem svetu „hudobnežu se ne upirati“. Kristjan ostaja svoboden, da po svoji presoji, kaj mu je v določenem položaju boljše storiti, ali pred sovražnikom brani svojo pravico ali se ji odpove in krotko potrpi in se „hudobnežu ne upre“.

3. Na svetu je med ljudmi vedno veliko krivice in sovraštva. Pa je med njimi, čeprav ne v isti meri, tudi dobrote in plemenitosti v njihovem mišljenju in čutenju in ravnanju. To je zlasti vidno v različnih verah, ki svoje vernike vzgajajo v tem duhu. Pri njih je tudi zavest, da sovražniku ni slediti v njegovi zlobi, ampak je tudi do njega ohraniti dobroto. Biti dober tudi s sovražnikom, v človeštvu splošno velja za posebno odliko in popolnost človeka.

V najpopolnejši obliki podaja ta nauk Kristusov evangelij v svoji zapovedi ljubezni do sovražnikov in, za določene primere, v sve-tu „hudobnežu se ne upirati“.

Naravno je človeku, krivici se upreti. Tudi v duhu evangelija je v določenih primerih bolje, upreti se krivici kot pa mirno jo prenašati. To je takrat, kadar bi popuščanje „hudobnežu“ pomenilo potrdilo krivičnika v njegovem zgrešenem mišljenju in ravnanju, nasprotno pa bi mu naš protest koristil in ga poboljšal, ker bi ob našem upiranju morda spregledal in se streznil. — Takó moremo gledati primer Kristusovega

protesta ob udarcu, ki ga je prejel od služabnika velikega duhovnika.

V primerih, kjer je možno rešiti se krivice s strani sovražnika, se tako tudi kristjan navadno krivičniku upre in ima vso pravico do tega. To more imeti tudi socialni pomen, ker bi se ob prevelikem popuščanju v takih primerih utegnila hudobija in krivičnost v družbi še bolj razbohotiti.

Kadar pa kristjan spozna kot boljše, krivičniku se ne upirati in sprejeti krivico zaradi Kristusovega nasveta in zgleda, je to veliko dobro in pred Bogom zaslužno delo njegove duhovne veličine in plemenitosti, pač v moči posebne milostne božje pomoči. — Lepe zglede take plemenitosti moremo najti v življenju svetnikov.

Kristusov učenec je poklican v tem duhu sprejeti zlasti krivico, ki se je ne more rešiti.

4. V luči teh načel moremo boljše presojati in ravnati v primerih našega vsakdanjega življenja. Zakaj povedano velja tudi za primere, kjer ne gre za pravega našega osebnega sovražnika, ker nas krivičnik morda niti ne pozna in nam je storil krivico zgolj zaradi svoje materialne koristi. Zgodi se, da si bil ogoljufan pri nakupu, pri popravilu aparata, okraden, napaden in oropan od neznancev... možnosti so najrazličnejše. V tem primeru moreš iskati zadoščenje, če je mogoče; večkrat to sploh ni mogoče. Sploh bo tedaj večkrat najboljše, če „čez vse napraviš

„Tri dni jo že žanje,
tri snopke ima...“ (J. Beranek)

križ“, morda s srčno željo, da bi tako krivično pridobljeno „hudobnežu“ služilo in bi se spreobrnil.

S to krotkostjo in potrpežljivostjo boš ohranil svoj mir in mirno svoje delal naprej, ohranil svoj dragoceni čas, ki bi ga izgubljal pri iskanju pravice pred predstavniki oblasti, z vsemi sitnostmi, ki bi jih pri tem imel, in morda še z majhnim upanjem na uspeh.

Pa morejo priti primeri, ko gre za še mnogo večje dobrine in nazadnje za največjo časno dobrino človeka, njegovo življenje.

Svoje življenje tudi kristjan pred krivičnikom sme braniti, kadar ga more. Pravzaprav bi ga vedno moral braniti, pravijo mo-

ralisti. Zakaj vsakdo je dolžan na prvem mestu ljubezen sam sebi in se po tej ljubezni do sebe meri vsaka druga ljubezen do bližnjega. Saj pravi sv. pismo: Ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe. To še posebno velja za ljubezen do sebe ob svoji najvišji časni dobrini, ki je njegovo življenje. V silobranu se primerjata dve življenji: nedolžnega in krivičnika. Nedolžni bi iz ljubezni do sebe pravzaprav moral vedno braniti svoje življenje, tudi če pade napadavec. Toda v tem primeru v primerjavi dveh teh življenj ni enakosti, ampak je na strani nedolžnega velika pridobitev, ki spada pod njegovo ljubezen do sebe, če se silobranu odpove. Ta pridobitev so vrednote njegove kreposti in njih vrednost in plačilo pred Bogom: njegov pogum, potrpežljivost, krotkost, najvišja žrtev ljubezni do bližnjega — sovražnika, biti v tem podoben Kristusu. Iz teh razlogov se sme odpovedati silobranu in žrtvovati svoje življenje in se ohraniti življenje krivičnika, in je to junaško dejanje kreposti, že zgolj človeško gledano, in za kristjana junaško dejanje krščanske kreposti.

To je bil primer, kjer človek svoje življenje more braniti ali pa se „hudobnežu ne upreti“ in življenje izgubiti. Pa je toliko drugih primerov, kjer nedolžni nima te izbire in se ne more braniti in mora umreti kot nedolžna žrtev nasilja. Tedaj so Kristusovi učenci poklicani, da umirajo po tem Kristusovem nasvetu, da

to nemoč pred „hudobnežem“ sprejmejo in z njegovo pomočjo umirajo po njegovem zgledu. Tako so umirali krščanski mučenci vseh časov in „ta burka je stara že dva tisoč let“ (po Cankarju).

Za vernega kristjana v trenutku take smrti nazadnje izgube važnost zunanje okoliščine smrti, ko umira tako ali drugače, z bolečinami ali brez njih; pred veličino trenutka, ko v duhu stoji pred vstopom v večnost, pred srečanjem s svojim Bogom. Ko je ves usmerjen v skrivnostno večnost, pred srečanjem s svojim Bogom. Ko je ves usmerjen v skrivnostno večnost, izgubi zanj svoj pomen vse na svetu: v njegovem srcu ni več sovraštva, samo dobrota in vdanost v vse, sprejeto kot božja volja; morda še s spominom na Kristusa, njegov nauk, zgled, z zaupanjem v njegovo prijateljstvo in njegovo pomoč. Taka je smrt „svetnika“, v katero meri vsa verska vzgoja v krščanstvu, posebej še v Kristusovi Cerkvi.

Jezus v evangeliju napoveduje in zgodovina nam to potrjuje, da nemirne čase brez reda in pravice večkrat izrablja sovražstvo do Boga in posebej do Kristusa in preganja njegove učence s surovo silo in more začasno kot zmagovati. Končno pa zmaguje resnica njegovega evangelija in njegov nauk dobrote, plemenitosti, ljubezni celo do sovražnikov.

Danes Cerkev proglašča mučence-svetnike iz francoske revolucije, po skoro dvesto letih; tudi že,

po petdesetih letih prve mučence iz španske revolucije; na vzhodu bodo nekoč morda častili kot junake vere žrtve Stalina. — Ob tem se zdi, kot da se Bogu s svojo resnico nikamor ne mudi, je pač večten; kot da se nič ne mudi tudi krščanstvu in Kristusovi Cerkvi, s svojim naukom o plemenitosti, dobroti, ljubezni, krotkosti, odpuščanju, ker se pač računa na končno zmago resnice in pravice. In „božji mlini“ v zgodovini „meljejo počasi, počasi; a meljejo drobno, drobno...“ — Mudi pa se v zgodovini zmoti, laži, izdajstvu, nasilju, krivici, zločinu. Kot da njihovi častilci čutijo, da nimajo dolgega obstanka, ne veliko časa, in kar mislijo storiti, morajo storiti hitro, „storiti brž“ (Jan 13, 27).

5. Vsaka smrt človeka je nekaj enkratnega, individualnega, kot je nekaj enkratnega posamezna oseba in njeno življenje. Vedno nam ostane smrt skrivnost v Bogu in stojimo pred njo s spoštovanjem.

Kolikor moremo človeško soditi, so krščanskim mučencem podobno umirali v komunistični revoluciji v naši domovni mnogi med žrtvami komunističnega nasilja, med vzornimi krščanskimi laiki in v dolgi vrsti katoliških duhovnikov, redovnikov, bogoslovcev. Gotovo jih je bilo med njimi mnogo, ki so umirali v duhu Kristusovega evangelija, v Kristusovem duhu, v tem pomenu umirali s Kristusom, da bodo nekoč z njim tudi vstali.

Strah klerikalizma

Med skrbmi, ki zaposlujejo mnogo katoličanov v osrednji Sloveniji, je tudi ta, da ne bi dajali povoda za očitke o klerikalizmu, ker da je to ena najhujših zgodovinskih pregreh slovenskega katolicizma.

Že pred komunistično dobo so se katoliški Slovenci pustili strahovati po idejnem in političnem gibanju filozofskega liberalizma in so dejansko pristali na to, da se je uveljavila zanje označitev s „klerikalci“. Vse klerikalno je pomenilo kmečko, nazadnjaško, klečeplazniško, zato podvrženo družbenemu zapostavljanju in tudi dejanskemu upravnemu ločevanju. To je vtisnilo v določeni

Ne moremo vedeti za bodočnost. Vendar operti na izkušnje zgodovine moremo gojiti upanje na bodoče uresničenje danes med nami pogoste vizije:

Ko bo naš narod zaživel v svobodi, se bo nekoč dvignilo kje nad množičnimi grobovi komunističnih žrtev narodno svetišče v njih spomin. Narodu svet kraj, kraj molitve za tam umrle in za njihove morilce. Za narod važno središče stalnega duhovnega prerajanja ob zgledu padlih žrtev, v človeški plemenitosti, v duhu Kristusovega evangelija, v zdravi narodni zavesti.

Franc Gnidovec

dobi slovenskemu vernemu človeku celo značajske poteze, ki se ga zadrževale pred vraščanjem v svet visoke kulture in družbene uglajenosti. Odtod nizki odstotki „klerikalcev“ med gledališkim in koncertnim občinstvom, v znanstvenih in umetniških dejavnostih in v visoki politiki in diplomaciji. Njihova moč je bila bolj v ljudski izobraževalni in splošno civilizacijski dejavnosti, ki je privedla tudi do široke politične organizacije. Kljub družbenemu zapostavljanju in vsiljevanju manjvrednostnega občutka pa „klerikalci“ vsaj niso bili kot taki osumljeni protidružbenega držanja.

Pod komunisti je položaj drugačen. Uradna Cerkev in splošno katoliško gibanje sta se usmerila proti nastopu socialne revolucije, zato je vse, kar je bilo cerkvenega, hierarhični predstavniki in dušni pastirji, laiške cerkvene organizacije in ustanove in sploh vse, kar je le nosilo katoliško oznako, prejelo pečat protirevolucijske reakcionarnosti in družbene škodljivosti. Klerikalizem ni več samo ovira napredka, ampak je med najslabšimi družbenimi pregrehami in je naravnost zločin proti družbenemu redu.

Pod tem pritiskom so se nekateri verni podali v ravnanju in tudi v mišljenju. Tisti, ki so med revolucijo šli v sodelovanje s ko-

munisti, so že tako sprejeli marksistično družbeno teorijo in leninistično revolucionarno prakso. Edvard Kocbek je npr. hotel ostajati kristjan le v duhu, ravnanje svetnih zadev pa je prepuščal komunistom, ki da so za to najbolj pripravljeni. Ljudje te miselnosti, ki jih je še zdaj nekaj na Slovenskem, seveda zahtevajo, da se tisti, ki ne pristajajo na uradno ideologijo, ker nasprotuje temeljem krščanskega nauka o človeku in družbi, vzdržujejo vsakega poseganja v politična in splošno družbena dogajanja. Ne moti pa jih, če kdo s krščanskim imenom in celo v prelatskem oblačilu podpira režim in njegove predstavnike.

Drugi so pod vplivom neke sodobne miselnosti padli v samoobtoževanje, češ da Cerkev res prevečkrat ni imela evangeljskega duha in se je predajala konstantinskemu in križarskemu triumfalizmu, in so pozdravili revolucijo, ne sicer kot odrešilno silo, a vendar kot ugoden pojav, ki je spomnil Cerkev na njeno pravo evangeljsko naravo in poslanstvo. Revolucijo in njeno preganjanje so sprejeli kot srečno krivdo. Še zdaj zastopajo načelo, naj se katoličani nikoli organizirano ne lotevajo družbenih dejavnosti, ker bi to bilo nesprejemljiv klerikalizem, kot ga tudi v preteklosti obsojajo.

Slovenska politična, družbena in duhovna preteklost je bila res pod močnim vplivom cerkvenih ljudi, tako da ni mogoče zavra-

čati ugotovitev o nekem klerikalizmu. Vendar je preteklost treba presojati z zgodovinskega razgleda, da se pojavi pravično oceno. Upoštevati je treba, da slovensko ljudstvo dolgo ni imelo strukture razvitega naroda, saj ni imelo drugega, kar bi oblikovalo narodnega duha, kot preprost ljudski jezik in družinska izročila, in se ni zavedalo niti skupne samobitnosti in še manj težilo po politični samostojnosti. V taki nerazvitosti, ki se je kazala tudi v splošni civilizacijski zaostalosti, je morala Cerkev kot edina ustanova, ki je lahko delovala med ljudstvom iz njegove notranjosti, prevzemati vlogo buditelja, civilizatorja, izobraževalca, sploh oblikovalca narodnosti. Duhovnik je moral biti razen dušnega pastirja še učitelj, prosvetni delavec, gospodarski organizator, častnikar in celo politik. Če bomo upoštevali, da se je potem tudi med nas zanesel oster kulturni boj, ko je filozofski liberalizem zastrupljal miselnost krščanske Evrope in je bilo treba v trdem boju vzpostavljati veljavo krščanskih družbenih temeljev, bomo lahko bolj blago ocenjevali pojave, ko so kdaj duhovniki nastopali s preveliko avtoritarnostjo, včasih morda tudi v škodo dušnega skrbstva.

Kaj se torej splošno imenuje klerikalizem, ki bi ga bilo res treba zavračati? Cerkev ima po svojem božjem Ustanovitelju natančno določeno poslanstvo in temu ustrezen krog pristojnosti, ta-

„Kje so tiste stezice,
ki so včasih bile...“ (J. Beranek)

ko kot ima tudi civilna družba svoj namen in področje. Načelno naj nobena od obeh družb, ki delujeta v človeški skupnosti, ne prizadeva zasebnosti poedincev, kolikor jim ta gre po naravi. Tudi naj ne prestopata okvirov lastne pristojnosti, tako da bi vsaka posegala v območje druge. Načelno je to jasno in pri Cerkvi ne more biti težav, ko gre za njeno svečeniško službo in za razglašanje verskih resnic. Pri moralnem nauku pa že lahko trči ob tendence državne politike in v pastirski službi prav lahko prihaja v navzkrižja s civilnimi oblastmi. Kje so meje obojne pristojnosti, je res dostikrat predmet hudih sporov.

Krajevna Cerkev je kdaj lahko v skušnjavah, da prestopa meje svojih pristojnosti in bi bil tedaj očitak uradnega klerikalizma upravičen. Večkrat pa država in politične sile po krivem očitajo Cerkvi, da se vmešava v to, kar ni njeno. Gre za široka področja javne morale, človeških pravic, svobode narodov, družbenih slojev in miselnih skupin, notranjega in zunanjega miru, ureditve družinskega življenja, varovanja manjšin in toliko drugega. To so sicer politična vprašanja, a ima Cerkev dolžnost o njih izrekati svoja stališča.

Pravica do takega izvrševanja učeniške in pastirske službe se v naši dobi hoče Cerkvi oteževati z zahtevo po ločitvi od države. V zgodovini je odnos med Cerkvijo in državo prehajal skozi vse mogoče oblike in se nam nekatere danes zdijo kar neverjetne. V naši dobi je prevladalo pojmovanje o ločitvi med obema družbama in to stališče sprejema tudi Cerkev. Vendar tega ni razumeti, naj se ravnata, kot da bi med njima ne bilo ničesar skupnega, ampak le, naj ne bosta institucionalno povezani. Država naj nima npr. patronatne pravice pri imenovanju škofov ali dolžnosti vzdrževati Cerkev iz splošnih proračunskih sredstev. Cerkev pa naj nima takih prednosti, da bi npr. cerkvene osebnosti po svojem položaju zasedale mesta v državni predstavniki skupščini ali celo umeščale nosilce državne oblasti. Ne pomeni pa ločitev to, naj med obema

družbama ne bo nobenih uradnih stikov. Nasprotno, zagotavlja naj se v ozračju svobode kar najbolj skladno odgovorno sodelovanje, ki bo ustrezalo duhovnemu poslanstvu Cerkve in svetnim funkcijam civilne družbe v dobro vseh ljudi v njenem območju.

Ko je govor o ločitvi, je v mislih hierarhična Cerkev. V našem času pa vse bolj prihaja v zavest, da sestavljajo Cerkev tudi njeni laični člani, in je to načelo poudarjeno uveljavljeno v obstoječi cerkveni zakonodaji. Če se uradna Cerkev formalno ločuje od države, pa bi se ne smeli ločevati od nje katoliški državljani. Novi koncilski dokumenti ne prepuščajo laikom samo pristojnosti na svetnih področjih, marveč jih vzpodbujajo, da se jim zavzeto posvečajo, tako da se po njih vse življenje prepoji s krščanskim duhom. Božje kraljestvo hočejo imeti nekateri le v dušah poedincev, ki naj se posamično prerodijo. Ne morejo pa slišati o zunanji pojavi božjega kraljestva v družbi. In vendar so katoliški laiki poklicani k prizadevanju, da se družba tako uredi in vodi, kot je primerno naravi in presežnemu cilju človeka. To vendar ni vedno nasilje nad vestjo ljudi in zadovoljevanje gona po oblasti. Ni nič drugega kot pravica do svoje zamisli o družbi in do udeležbe pri uveljavljanju te zamisli. Dopustno je in mora biti dopuščeno, da se katoličani s tem namenom tudi organizirajo, celo v političnih strankah. Če se postavlja vpraša-

nje, ali je primerno, da nosijo take stranke krščansko ime, in če se ugotavlja, da ne smejo nastopati v imenu uradne Cerkve in si lastiti izključne in celotne orientacije svojih programov, so to lastni pridržki in omejitve, ne pa od zunaj naloženi pogoji. Katoličani ne smejo dopuščati, da se jim odreka pravica do uveljavljanja svoje zamisli o življenju družbe in do potegovanja za pridobitev oblasti. Prav umevana in vodena politika je lahko med najplemenitejšimi dejavnostmi ljubezni do bližnjega in primeren cerkveni vpliv na njo je daleč od škodljivega klerikalizma. Kdor katoliške laike odvrta od političnega dela v kritiki in strankarski agitaciji, jih zavaja v zmotno vest. Kdor jim pa to preprečuje, jim dela krivico, kateri se je treba z vsemi primernimi sredstvi upirati.

V najbolj pogosti rabi pa je izraz klerikalizem za tiste primere, ko se duhovniki (kler) neupravičeno ali neprimerno vmešavajo v svetne zadeve, posebno v politiko. Najprej je treba spomniti, da so duhovniki posebej božji službi posvečene osebe, pa zato nič manj člani svetne družbe. Država jim zaradi posvečenja, cerkvene službe ali redovnega stanja ne sme odrekati civilnih pravic. Nevzdržno je, če duhovnik nima pasivne volivne pravice ali redovnik celo na aktivne. Ne država ne nobena civilna javna družba ne sme načelno ali dejansko onemogočati, da bi kdo

samo zato, ker je duhovnik ali redovnik, ne bi smel zasediti katerega koli javnega mesta ali službe. Samo cerkveno ali redovno predstojništvo ima v tem pogledu pravico, da jim odsvetuje ali prepoveduje npr. sprejemanje političnih funkcij.

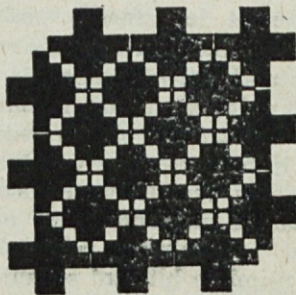
Drugače pa dušnopastirska taktčnost nagiba duhovnike, naj ne usmerjajo svoje dejavnosti tja, kjer imajo katoliški laiki pravico do odločanja, in naj ne poskušajo uveljavljati posebnega vpliva s sklicevanjem na svoje duhovniško svojstvo. Minili so tisti časi, ko je dušni pastir veljal za očeta srenje, v kateri se ni smelo nič zgoditi brez njegovega privoljenja. Danes niti duhovni asistent pri odborih katoliških in celo cerkvenih organizacij redno nima odločujoče besede pri upravi in delovnem vodstvu, razen če gre za versko-moralne vidike v življenju organizacije. Duhovnik se danes tudi bolj zaveda, da milost predpostavlja naravo, da je torej za polno duhovno življenje treba duševnega in telesnega zdravja in drugih dobrin in da je kulturno dviganje človeka prej pobuda kot ovira za duhovno rast. Duhovnik torej ravna tako, da ima versko oskrbo po pravici sicer za najpomembnejše prizadevanje, a zato ne zapostavlja ali celo zadržuje kulturnih, gospodarskih, družabnih in drugih zdravih pobud, pri katerih ne bi imel neposrednega vpliva.

Če torej Cerkev in duhovnik ob tem, ko oznanjata nauk in delita

milosti, pomagata, da ljudje niso lačni, da imajo dostop do izobrazbe in splošnega obveščanja, da se seznanjajo z mogočimi rešitvami iz družbenih težav, da se varujejo pred slabimi vplivi okolja in oblasti, da se jim budi odpornost proti drubenim krivicam in zavzetost za poteptano čast, to ni vedno zlodejni klerikalizem, ampak je visoka služba človeku. Kateri danes šarijo z očitanjem klerikalizma, posebno v komunističnih režimih, tem v resnici ne gre za iskreno odmerjanje pristojnosti in še manj za svetost Cerkve, ki naj se ne zapleta v svetne nadloge. Hočejo marveč načrtno omejevati cerkveno dejavnost, dušiti vsako gibanje vernih občanov in končno odpraviti vernost ljudstva.

Klerikalizem je torej lahko nezdrav pojav v sami Cerkvi in je to njen notranji problem. Na zunan pa v današnjih splošnih razmerah ne pomeni nevarnosti. Današnja nevarnost je zapostavljanje, preziranje in preganjanje Cerkve in njenih duhovskih in laičnih služabnikov.

Božidar Fink

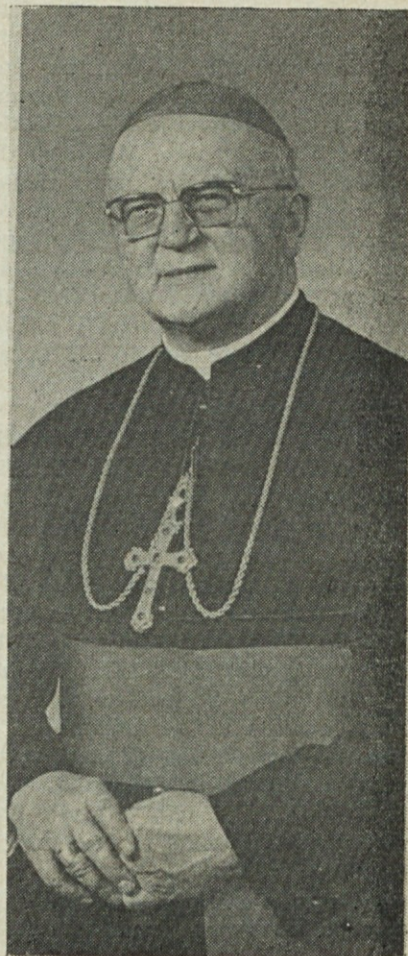

Pogovor s škofom Leničem

Gospod-škof, živeli ste v težkih časih, v katerih ste bili priča pa tudi pričevalec. Če bi se ozrli na svojo dosedanjo življenjsko pot, kako bi jo popisali, z vsemi tistimi dogodki in preizkušnjami, ki ste jih doživeli in pretrpeli?

Moj dobri znanec Nace Polajnar mi je poslal nekaj vprašanj, na katera naj bi odgovoril za revijo Oznánjenje. Odkrito moram reči, da me je spravil v veliko zadrego. Res bom letos novembra dopolnil 75 let in bi bilo morda prav, da bi skušal objektivno pogledati nazaj na svoje dolgo življenje, ki se je razvijalo v tako zapletenih časih naše domače zgodovine. Misli mi gredo nazaj na domačo skromno hišo, s slamo krito. Na starše, ki sem jih zgodaj izgubil. Na srečanje s kaplanom Matejem Tomazinom, ki je mislil, da je v meni odkril nekaj talentov, ki bi jih ne bilo dobro zakopati, in me je zato velikodušno že 14 let starega poslal v zavod sv. Stanislava v Šentvid, z dobrotniki skrbel zame, da sem mogel priti do mature in nato do nove maše. Prvo službo sem dobil v ljubljanskem zavodu Marijanišču. Ob ravnatelju Pogačniku, kasnejšem nadškofu, sem se posvečal takratnim višješolcem. Med njimi je bil moj sedANJI kolega pomožni škof Jože Kvas. Le-

ta 1940 so me določili za tajnika škofu Rožmanu. Pet let sem živel in delal v njegovi največji bli-

žini. Zato mnogokrat dobivam po-zive in prošnje, naj kot najbliž-nja priča kaj povem o njem. Ko moramo, žal, poslušati samo sla-bo, in po mojem trdnem prepri-čanju in osebnih izkušnjah tako globoko krivično, bi res bilo naj-brž nadvse potrebno, da bi tudi jaz javno izpovedal o njem re-snico in narisal drugačno „pravo podobo“, kakor pa Ivan Jan. To-da teh stvari se ne da povedati v nekaj stavkih, tudi še danes nimamo možnosti razkrivati vse resnice. Neka pomembna osebnost je pred kratkim izjavila: „Lenič vedno govori o Rožmanu samo do-bro, slabega noče videti.“ Resni-ca je, da ne bom nikdar mogel o Rožmanu govoriti slabo, ker sem preveč od blizu spremljal njegovo trpljenje med vojno, njegove naj-boljše namene, da bi reševal slo-venskega človeka, neglede na nje-govo prepričanje. Samo objektiv-na zgodovina bo mogla po vse-stranskih temeljnih raziskavah dati „resnično podobo“ škofa Ro-žmana in njegovega časa. Zame je bil in ostal velik Slovenec in rodoljub, četudi so mu dali pov-sem krivičen vzdevek „narodnega izdajalca“. Vesel sem, da se že na široko odpirajo vrata zgo-dovine, ki bo marsikaj postavila v drugačno luč. Slišim, da je tako sodbo o Rožmanu večkrat pove-dal svojim slušateljem pokojni zgodovinar NOB dr. Metod Mikuž, ki v SBL Rožmana imenuje „kontrarevolucionarja“, nikdar pa izdajalca.

Res sem bil osem let v zapo-

ru' (1947-55), a nikoli mi ni nih-če ničesar očital zaradi mojega obnašanja med okupacijo. Časi o-semletnega zapora gotovo niso bi-li lahki, 26 mesecev je bilo vmes samice. Ko pa sem se vrnil iz za-pora, me je srečal na ulici rajni profesor dr. Lukman in mi je re-kel: „Gospod doktor, zapomnite si, da je psihološki zakon tak, da se slabe stvari veliko prej poza-bijo kakor dobre.“ To je resnica. Vse sem pozabil in tudi vse od-pustil. Te travme ni več v meni.

Izhajate z Dolenjske; kaj bi lah-ko rekli o svojih rojakih, ki jih je tako tragično zaznamoval voj-ni in povojni čas?

Res, prihajam iz tistega skraj-nega konca Dolenjske, s Krške-ga polja, kjer se že nekako čuti tromeja: kranjska, štajerska in malo hrvaške, saj poteka meja le dve uri hoda od moje rojstne vaši. Naša župnija Cerklje pa meji ob Savi na brežiško in videmsko. Kaj naj rečem o Dolenjcih? Rad jih imam takšne, kakršni so. Do-brovoljni in mehki, velikokrat jim manjka trdne hrbtenice. Moji ro-jaki so bili med zadnjo vojno iz-seljeni v Nemčijo. V veliki veči-ni so prišli nazaj. Osip je bil ve-liko manjši kot severneje od nas, kjer je toliko mladih izgubilo življenje. So župnije, kjer je nad 500 mladih ostalo v Rogu. To je bil hud davek in ta travma se le polagoma zarašča, pri mnogih pa znova odpira.

Kako je tekla Vaša duhovniška

pot? Zanima me, kateri so bili najmočnejši vzgibi za odločitev za duhovništvo in kako svojo takratno odločitev presoimate danes, ko še vedno ni pozabljena traagična razsežnost slovenske Cerkve iz polpreteklega časa?

Najbrž sem se tako lahko odločil za duhovnika, ker je bil moj ideal kaplan domače župnije, ki je bil vsestransko delaven: na verskem, kulturnem in tudi na gospodarskem polju, ko je pomagal našim „manj razvitim“ krajevem. Svetoje je dodala celostna vzgoja v zavodu sv. Stanislava. Zato se mi ni bilo težko odločiti. In tudi danes moram kljub vsem peripetijam svojega življenja vsak dan ugotoviti, da sem srečen duhovnik. Najbrž bi, če bi še enkrat živel, marsikaj storil drugače. Morda je le bila naša vzgoja v predvojnem času vzgoja za lepe mirne čase. Pa so kmalu prišli valovi, ki jim nismo bili povsem kos. Predvsem nismo bili pripravljeni na revolucijo in vse, kar je sledilo.

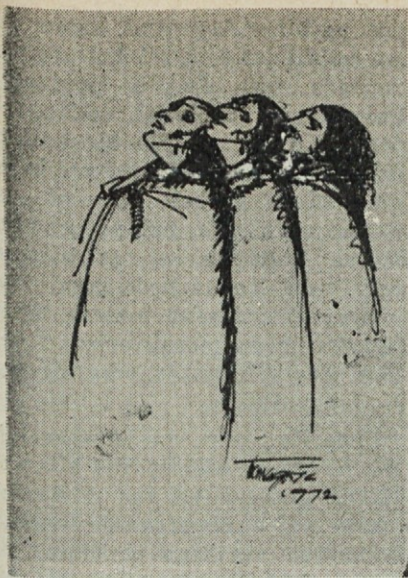
Kakšne spomine imate na dušnopastirsko delo — kje in kako je teklo?

Moji spomini na službe. Zelo lep spomin imam na ljubljansko Marijanišče, kjer sem nastopil službo prefekta višješolcev isti dan kakor nadškof Pogačnik službo ravnatelja. Nastopil sem s strahom, nato pa sem bil tam zelo rad. Fantje so mi veliko zaupali in bili smo res prijatelji. Na-

to je sledila služba tajnika za sedem let. Ko sem se vrnil po osmih letih iz zaporov, je bil škofu izrečen pogoj, da se ne smem vrniti na škofijo. Tako me je škof Vovk dodelil za župnika v Sodražico, kamor sem prišel z velikim strahom. V meni je bilo iz arestantskih let še toliko strahu, da sem sprva poznal samo župnišče, ki pa je bilo skoro povsem zasedeno od strank, in cerkev. Ljudje so me sprva sprejeli z nezaupanjem, kmalu pa so me v celoti sprejeli. Začeli smo skupno popravljati škodo, ki je bila še nezaceljena po zadnji vojni na cerkvenih objektih. Radi so sodelovali. Ko smo sekali les v cerkvenem gozdu, je na samo povabilo v cerkvi prišlo 65 mož in fantov brezplačno na pomoč. Trudil sem se za lepo bogoslužje, kmalu smo dobili nove orgle, za verouk in nedeljske pridige. Takrat je bilo malo možnosti za mladinski verouk. Skratka, spomini na Sodražico, kjer sem ostal devet let, me spremljajo še sedaj mnogokrat tudi v sanjah.

Kako se spominjate škofa in kaksneje nadškofa Vovka, s katerim ste v marsičem delili hudo povojnega časa. Čemu je bil nekaterim škof Vovk v napoto?

Od leta 1945 do 1947 sem bil tajnik tudi škofu Vovku. Zato so mi znane vse težave, skozi katere se je ta zavravnani mož prebijal prva leta. Škof Vovk je bil precej drugačen od Rožmana. Bil je izrazit praktik. Zdenko Roter je

Slehniki (France Gorše)

nekoč dejal, da se mu zdi, kadar z Vovkom govori (in to ni bilo redko), da je tako pristen in kmečkiki, da mu kar po zemlji zadiši. Vovka je oblast sprva lepo sprejela in je tudi marsikaj dosegel s svojim posredovanjem. Ko pa je podpisal pastirsko pismo jeseni 1945, se je stvar precej zaostila. Njegova prva doba je bila doba izrazite defenzive. Prišel je zažig v Novem mestu, nato vedno bolj razvijajoča se sladkorna bolezen. Vendar lahko rečem, da je bil za tisti čas zares „od Boga poslan“. V koncilskem in pokoncilskem času bi se najbrž težko znašel, za onih 17 let pa je bil nenadomestljiv. Ljubil je Cerkev in se tudi „sam zanjo dal“... Postal je naš prvi nadškof.

Nadškof Pogačnik je nastopil svojo službo v času koncila, Vi pa ste bili njegov najožji sodelavec. Kako je koncilaska misel živel v njegovem videnju slovenskih reči?

Pogačnik se je od Vovka razlikoval po globoki teološki in splošni izobrazbi. Zato je res sodil v koncilski čas. Temeljito je spremljal koncil, se vanj poglabljaj in prihajal s koncila ves zagret z načrti. Zelo se je zavzemal, da bi koncil pri nas postal čim prej resničnost. Zato je bila njegova prva skrb, da prevedemo vse dokumente. Najbrž je bil malo kateri narod tako hiter. Nato je kot ljubitelj liturgije še posebej skrbel za prevod liturgičnih knjig. Tu smo res temeljito in vztrajno delali z lepo ekipo.

Kaj je Vam kot duhovniku in škofu pomenilo koncilsko brstenje?

Kot duhovniku, ki sem bil tiste čase postavljen ob stran nadškofu Pogačniku, me je vse to koncilsko brstenje močno veselilo. Morda smo pričakovali več, kakor smo zmogli. Jaz sem bil tiste čase poverjen za liturgijo kot voditelj medškofijskega liturgičnega sveta in sem zato imel pač največ dela in skrbi s prevajanjem liturgičnih besedil. Vsi smo kmalu začutili, da smo pač knjige hitro prevedli, nismo pa takoj skrbeli za liturgično vzgojo...

Je mogoče reči, da se je tekom

časov koncilna misel utrudila ali pa gre morda za zrelejše dojemanje vsega tistega, kar je bilo na koncilu sklenjenega in spoznanega?

Ne bi mogel reši, da se je koncilna misel med nami utrudila. Imamo nadškofa, ki je kot službeni teolog veliko sodeloval na koncilu in nas hoče tudi še naprej voditi v globine koncila.

Veliko ste se ukvarjali s problemom zdomstva, veliko ste obiskovali naše ljudi na tujem. Naši duhovniki, ki so prišli med te ljudi, so začeli z novo narodno prebujo, kar pri nas ni bilo sprejeto pozitivno. Kako Vi presojate dejavnost teh duhovnikov in njihove težave?

Zdomstvo in izseljenstvo predstavlja eno izmed mojih zadolžitv. V to sem prišel kmalu potem, ko sem leta 1967 postal škof. Škofje so hoteli, da je eden zadolžen za to. Od takrat naprej sem iskal zvezo z našimi duhovniki in zdomci. Hodil sem na sestanke, ki jih imajo duhovniki v Zahodni Evropi vsako leto dvakrat. Prvi duhovniki, ki so se po zadnji vojni začeli zanimati za naše ljudi, so bili pač emigranti. Storili so izredno veliko, čeprav za to nikoli niso dobili dolžnega priznanja, pač pa mnogo neumestne kritike in tudi polena pod noge. Prepotoval sem vse zahodnoevropske dežele, kjer živijo Slovenci, nato dvakrat Kanado, zatem Združene države in tudi Avstralijo. Ni-

sem pa bil v Argentini, kamor so me vabili letos, a mi bolezen ne dopušča več daljših potovanj. Povsod sem doživljal veliko lepega. Ko še ni bilo slovenskih društev, so bili naši duhovniki edini, ki so skrbeli ne samo za versko vprašanje, pač pa prav tako za kulturna in narodnostna vprašanja. Kadar bodo pisali objektivno zgodovino našega izseljenstva, bodo morali priznati veliko vlogo, ki so jo odigrali naši duhovniki.

Prepričan sem, da je ustanovitev slovenske metropolije bila velikega pomena za nas doma, za vedno večje povezovanje našega domačega verskega prostora, pa tudi za Slovence zunaj. Res je, da nimamo posebnih pravnih moči nad našimi rojaki, razen te, da ljubljanski metropolit kot podpredsednik Jugoslovanske škofovske konference predlaga za nastavitve duhovnike, ki naj bi pastirovali našim rojakom. Zdi pa se mi, da je sedanji nadškof Šuštar s svojo kozmopolitsko rzgledanostjo in nenehno skrbjo, da bi v svojo skrb vključeval vse Slovence, že danes nesporna avtoriteta tudi za naše rojake zunaj. To zbuja vedno več veselega upanja. Vedno bolj postajamo enotna Cerkev na Slovenskem. Oddajamo ter sprejemamo ter se tako medsebojno bogatimo.

Smemo Vas imenovati ljudski škof; zanima me, ali ste doslej obiskali morda že vse župnije v ljubljanski nadškofiji. Kakšna je

po Vašem mnenju slovenska vernost in kolikšna je pripadnost vernikov slovenski Cerkvi?

Pravite, da sem „ljudski“ škof. Saj mora vsak duhovnik in vsak škof biti postavljen „za ljudi“, kakor je rečeno v pismu Hebrejcem. Zato moramo biti vsi ljudski duhovniki in ljudski škofje. Morda mi pravite tako zato, ker nisem kakšen učen škof, ki bi napisal modre in učene članke in knjige, ampak se moje življenje preprosto odvija med ljudmi. Res pri nas ni župnije, kjer ne bi bil birmoval, ali opravil kakšne druge slovesnosti. Vsa pota, ki vodijo do naših župnij, so mi znana. Preko 500 birm sem že imel in skoro 50.000 naših mladih sem pobirmal. Moje veselje je vedno biti po župnijah, najbrž sem to prinesel s svoje prve in edine župnije Sodražice. Kaj si mislim o vernosti naših ljudi? Če bi gledal vernost po teh velikih obiskih na birmah in drugih slovesnostih, bi najbrž imel preveč iluzorne predstave. Tradicionalna vernost vedno bolj upada. Starejši, ki so nekoč bili stebri, umirajo. Mladi se vključujejo počasi. Vesela je vest, ki jo danes ugotavljajo tudi cerckveni sociologi, da slovenska vernost narašča. Morda so prišli na dan tisti, ki so se prej potuhnili. Gotovo pa je, da bomo morali vedno več skrbí posvečati kategorialni pastoralni, mladim še posebej, izobraževanju odraslih, ki so zaradi različnih vzrokov versko zelo nevedni. Upanje zbujaajo tudi različne skupine, ki so od dru-

god prišle tudi k nam. Vse upanje je v vzgoji malih skupin, množična pastoracija je bila za čase, ki so minili.

Lepo in občuteno ste govorili pred petimi leti na pogrebu Edvarda Kocbeka. Dejali ste tedaj tudi, da je bil Kocbeku blizu „tudi naš rajni škof dr. Jože Pogačnik“. Kakšno je bilo to razmerje glede na to, da je „bil z obeh strani mnogokrat nerazumevan“, kakor ste tudi dejali takrat?

Res je, da sem pokopal Edvarda Kocbeka in mu na grobu govoril. Moram pa reči, da je do tega prišlo bolj po naključju. Razumeli boste, da sem imel do Kocbeka pač tisto „uradno“ gledanje izza njegovega Premišljevanja o Španiji. Nadškof Pogačnik je kot pesnik in urednik imel z njim več zvez. Tudi po vojni sta bila še v pismenih stikih. Osebo sem se s Kocbekom srečal šele kakšno leto pred smrtjo, ko sva ga, že bolnega, z nadškofom Šuštarjem obiskala na njegovem stanovanju in je bil tega obiska nadvse vesel. Bral sem njegove stvaritve in ga kot umetnika visoko cenil. Ko je umrl, sem bil zaradi odsotnosti nadškofa Šuštarja naprošen, da bi ga pokopal. K temu me je še posebej nagovarjal akademik Trstenjak, ki je bil njegov osebni prijatelj in menda sošolec. Jaz sem zelo prosil Trstenjaka, naj on govori, ki ga najbolj pozna. Ko se je na vse kriplje branil, sem ga naprosil, naj mi kratko napiše tiste točke, za katere je on

prepričan, da bi jih bilo treba o Kocbeku povedati. In to je res storil. Menda ni nič spal tisto noč. Te njegove misli sem nato „oblekel“ v nagrobni govor. Vem, da sem se s tem mnogim zameril, posebno zunaj. Pa nisem nič maral za to, ker sem pred seboj gledal tistega Kocbeka, ki se nam je v vsej iskrenosti pokazal ne samo kot umetnik, pač pa tudi kot vernik. Ko je nekaj let pred smrtjo predaval študentom pri velikonočnih konferencah v uršulinski cerkvi, je prej v zakristiji pokleknil pred duhovnika in ga prosil za spoved, da bi tako z lažjim srcem govoril v cerkvi...

Kako videte prihodnost slovenskih kristjanov v luči vse večje sekularizacije na eni strani ter vedno bolj živega zanimanja za večnostne vrednote na drugi?

Gotovo je vedno večja sekularizacija zaskrbljujoča. To ni samo naš problem, to je problem vse Evrope in celega sveta, mi smo pa del sveta. Na drugi strani pa moramo biti optimisti. Človek je misleče bitje. Zato vedno bolj raste število tistih, ki z vso treznostjo presojuje današnje stanje sveta z vsemi zastranitvami, kakršnih včasih nismo poznali. Ko se človek duhovno izprazni, začuti potrebo po novi duhovni hrani, po novih vrednotah, ki ga ne bodo razočarale. Ta postopek je sicer počasen, je že zaznaven na mnogih področjih — tudi pri nas. Vsi dobro misleči smo edini v tem, da je treba v središče vsega našega

NAMEN APOSTOLATA MOLITVE ZA SEPTEMBER

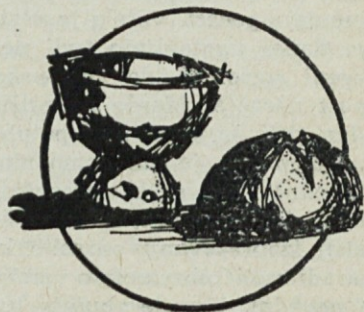
Splošni: Da bi znali učinkovito pomagati vsem, ki jih je zaslužnija strast in uživanje alkohola in drugih mamil.

Misijonski: Za krščansko in muslimansko mladino, da bi našla najboljše načine sodelovanja za skupno dobro.

Slovenski: Da bi se mladi vzgajali in rasli v samostojne in svobodne osebnosti in se odločali tudi za duhovne poklice.

prizadevanja za boljši svet postaviti spremenjenega človeka. Problem ni toliko atomska energija in vse njeno zastraševanje, problem je človekovo srce, ki ga je treba spremeniti in mu dati novega duha...

Vprašanja je pripravil
Nace Polajnar

Vloga Slovenske škofovske konference, da bi bil božič spet dela prost dan

Slovenska pokrajinska škofovska konferenca je na svoji seji v Kopru 10. novembra 1986 ponovno obravnavala vprašanje božiča kot dela prostega dneva in se v tej zadevi obrača na Komisijo SRS za odnose z verskimi skupnostmi z naslednjo vlogo.

Božič, kot dela prost dan spada med najbolj žgoča vprašanja in se v vedno občutnejši obliki pojavlja vsako leto. Duhovniki in škofje moramo vernim ljudem vedno znova odgovarjati, kaj smo podvzeli in storili, da bi bil božič priznan kot dela prost dan. Kjer je po svetu govor o razmerah, v katerih živijo verni v Jugoslaviji, spada med najbolj presenetljive in nerazumljive ugotovitve, da je pri nas božič navaden delovni dan.

Kot je poročala Sobotna priloga Dela 7. junija 1986, str. 27, je v anketi Slovensko javno mnenje 1986 na vprašanje o praznovanju božiča odgovorilo 79% Slovencev, da praznuje božič, 43% kot verski praznik in 36% kot družinski tradicionalni praznik. Tistih, ki želijo, da bi bil božič dela prost dan, je 59%. Prof. dr. Zdenko Roter pri okrogli mizi o raziskavi Slovensko javno mnenje 1986 na vprašanje: Ali se vam zdi presenetljiv podatek, da je tistih, ki bi radi, da bi bil božič dela

prost dan, 20% manj kot pa tistih, ki božič praznujejo? odgovarja: „Na ta dan bi bilo rado prostih 59% Slovencev, kar je več, kot je vernih. Tako visok odstotek ljudi pa bi morala resno upoštevati politika, ki odloča o tem. Taka ali drugačna odločitev je dejanje kulturne politike“ (Delo, Sobotna priloga, 14. junija 1986, str. 21).

Slovenski škofje smo v februarju 1984 pripravili pisno vlogo na RK SZDL Slovenije, v kateri smo se hoteli zavzeti za božič kot dela prost dan v SR Sloveniji. V zasebnem pogovoru je takratni predsednik Komisije SRS za odnose z verskimi skupnostmi Dušan Šinigoj ljubljanskemu nadškofu izjavil, da bi bila v tedanjem trenutku taka vloga neprimerna in bi imela verjetno ravno nasprotni učinek. Tako vloga ni bila odposlana.

17. novembra 1984 je jugoslovanska škofovska konferenca poslala vlogi iste vsebine, zaradi božiča na predsedstvo SFRJ v Beogradu. Nanjo je odgovoril 25. februarja 1985 član Zveznega izvršnega sveta in predsednik Komisije za odnose z verskimi skupnostmi Ante Sučić. V odgovoru je rečeno, da je praznovanje božiča popolnoma svobodna privatna zadeva vseh občanov. Zaradi

več različnih verskih skupnosti pa da ni mogoče dovoliti božiča kot dela prostega dneva, češ da bi bila s tem kršena enakopravnost različnih verskih skupnosti.

Slovenski škofje se nočemo spuščati v argumentacijo, s katero ZIS zavrača vlogo JŠK, ne v reševanje vprašanja na jugoslovanski ravni. Mnenja pa smo, da so se razmere v SR Sloveniji v zadnjih letih, posebno pa še v letu 1986 z javno debato o praznovanju božiča tako zelo spremenile, da je vsaj za SR Slovenijo umestno vprašanje postaviti znova in ga v vsej odkritosti in v duhu medsebojnega razumevanja nujno reševati. Zato se Slovenska pokrajinska škofovska konferenca obrača na Komisijo SRS za odnose z verskimi skupnostmi s prošnjo, da se zavzame za zadovoljivo rešitev tega vprašanja. Svojo vlogo utemeljujemo z istimi razlogi, kot smo jih pripravili že v februarju 1984 in jih je nekoliko spremenjene prevzela tudi JŠK v svoji vlogi na ZIS dne 17. novembra 1984.

1. Od leta 1945 do leta 1952 se je božič obhajal kot dela prost dan. Praznovanje božiča je bilo uradno ukinjeno leta 1953, čeprav je bil božič že leta 1952 delovni dan. Odredba vlade SR Slovenije, ki je praznovanje 25. decembra pravno ukinila, je bila objavljena v Uradnem listu SR Slovenije 11-40 z dne 16. aprila 1953 brez navedbe razlogov. To uredbo je s posebnim odlokom potrdila Skupščina SR Slovenije.

2. Med slovenskim narodom je praznovanje božiča globoko ukoreninjeno. Božič je bil pri nas in je še danes najbolj ljudski praznik. Poleg verskih prvin je že od nekdaj vseboval tudi vrsto čisto človeških poudarkov, ki so za našo družbo tudi v sedanosti odločilnega pomena, kot npr. sožitje v družini in družbi, pomen otroka in življenja, mir med ljudmi in podobno. Zato more vsak človek praznovanju božiča najti svoje mesto, kar je za našo družbo, ki je nazorsko pluralistična, velikega pomena.

3. Praznovanje božiča je danes razširjeno daleč po svetu, tudi zunaj meja krščanskega sveta kot znamenje človečnosti in kot izraz kulturne dediščine velikega dela človeštva. Tudi v socialističnih državah, kjer je Cerkev ločena od države (Madžarska, Češkoslovaška, Nemška demokratična republika, Poljska), je božič dela prost dan. Tako je naša država poleg Albanije, Bolgarije, Romunije in Sovjetske zveze redka izjema v evropskem prostoru. Ob ugotavljanju dobrih odnosov med Cerkvijo in družbo pri nas je to vedno znova hud kamen spotike in škoduje ugledu naše države.

4. Razglasitev božiča kot dela prostega dneva bi poglobila zaupanje vernih v vodstvo naše družbe in na svoj način omajala mnenje o njeni proticerkveni usmeritvi. Verni bi lažje doumeli, da so v naši družbi enakopravni in da so njihove pravice zagotovlje-

ne, saj jim je bila z odpravo božiča kot dela prostega dneva od-
vzeta možnost primernega praznovanja njihovega najljubšega praznika.

5. Naši izseljenci in zdomci, ki ravno za božič v posebno velikem številu prihajajo na obisk v domovino, se čutijo prizadete in pri-
krajšane, ker zaradi delavnega dneva ne morejo s svojci praznovati božiča, kakor bi radi. Ne more nam biti vseeno, kaj izseljenci in zdomci v tujini pripovedujejo in pišejo o razmerah v naši domovini.

6. Na ozemlju SR Slovenije je sorazmerno majhno število pravoslav-
nih in pripadnikov nekrščanskih verstev. Tudi veliko število neverujočih ima nedvomno iz

spoštovanja do svojih vernih prednikov in sorodnikov razumevanje za izročilo praznovanja božiča. Prepričani smo, da bi velika večina z razumevanjem in odobravanjem sprejela novo uredbo, kot to dokazuje anketa 1986.

Slovenski škofje smo prepričani, da je ob dobri volji mogoče najti zadovoljivo rešitev, da bi bil božič dela prost dan na ta ali oni način, morda celo brez posebnih težav v okviru novoletnih praznikov. Nikomur nočemo vsiljevati verske vsebine božičnega praznika. Želimo le, da bi v naši družbi, kjer tako zelo pogosto podarjamo enakopravnost vseh občanov, tudi verni imeli možnost za praznovanje božiča.

(Družina 25/87)

Meddobje XXII.-1986 3-4

Poezija in proza: Branko Rebozov, Kaj bo rekla mama, ko mene ne bo več; Vladimir Kos, Z otokov cvetovih češenj; Tone Brulc, Ljudje na robu; Milena Merlak, Lirične impresije; Jože Krivec, Nevihta v hribih; Dolores Terseglav, Veliki teden, prevod treh pesmi (Rilke, Okudžava).

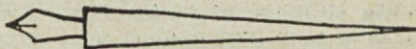
Razprave in eseji: Lev Detela, Slovenska bodočnost in problem narodne sprave v luči zdomskih politično-duhovnih izkušenj; Vinko Brumen, Med znanostjo in vero; Alojzij Kuvkovič, Možnost naravnega spoznavanja Boga s teološkega vidika; Rudolf Čuješ, Razvoj družbenega katoliškega nauka v Severni Ameriki;

Av gust Horvat, Praktični pomen družbene pravičnosti; Vinko Ošlak, Esperantska alternativa.

Kritike: Vladimir Kos: Kdo se moti?; Andrej Rot, Stobovske balade; Tone Brulc, Prunk: Slovenski narodni program, Alojzij Šuštar, Na razpotju časa.

Poročila: France Papež, Celovški zvon IV./11; Tone Brulc, Osrednja tema znanstvenega srečanja družbe za slovenske študije v New Orleansu.

Ilustracije: Ted Kramolc, Slovenski motivi; fotografije uprizoritve Zavalijevega „Osmege dneva“.

Goršetu ob grobu

Pred enim letom: 2. avgusta 1986, je umrl kipar France Gorše, ki se je maja 1945 z nami umaknil iz Slovenije v begunstvo in živel z nami v begunskem taborišču v Monigu pri Trevisu. — V njegov spomin objavljamo poslovišne besede škofa Leniča ob pogrebu v Svečah na Koroškem.

Qualis artifex pereo, je menda vzkliknil pred smrtjo nekdo v antični zgodovini. Qualis artifex perit, kako velik umetnik je umrl, bi danes upravičeno vzklikali mi, ki smo se zbrali v tej cerkvi k poslednjemu slovesu.

Tu sem pred vami in se najprej od pokojnega Franceta Goršeta hvaležno poslavljam v imenu katoliške, vesoljne Cerkve. Kajti njegove umetnine niso omejene samo na naš slovenski prostor doma in v zamejstvu, ampak sežejo daleč preko morja, v obe Ameriki in razsežno Kanado, od Chisholma v Minnesoti, preko Clevelanda, New Yorka, Washingtona, tja v Toronto k Mariji Pomagaj in k Brezmadežni v New Torontu. Zato mora hvaležnost pokazati vsa Cerkev.

Še posebej se poslavljam od njega v imenu naše slovenske Cerkve doma in v zamejstvu in zdomstvu. Saj je prav naša Cerkev obogatena s tolikimi njegovimi umetninami. Ne samo naše primorske in koroške cerkve in kapele, saj je vsa njegova cerkev sv. Cirila in Metoda v Mariboru in toliko drugih cerkva, vse do naše stolnice, ki jo je obogatil s svojim križevim potom...

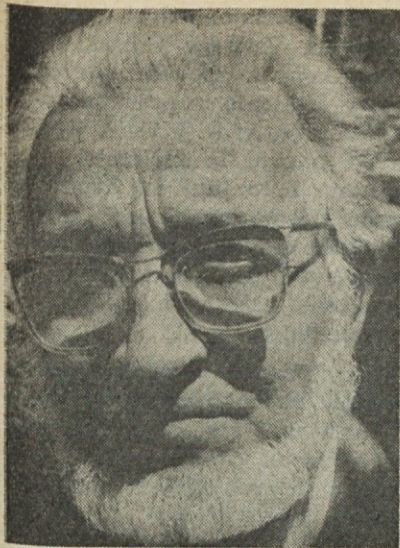
Drugi, bolj poklicani, bodo o-

cenili umetniško stran njegove tako sakralne kakor nesakralne umetnosti.

Poslavljam se od Vas v imenu našega odsotnega metropolita dr. Šuštarja in še posebej v svojem imenu kot nekdanji župnik Vaše rojstne župnije Sodražica. Zato so mi zelo od blizu znane njegove korenine, iz katerih je odrastel. Tudi o njegovi rojstni hiši v selku Grdi dol vasi Zamostec bi

Redovniki (France Gorše)

lahko Gregorčič zapel: „Mogočna nisi, ne prostorna in stavil te u-metnik ni. Bolj kot bogata si u-borna, preprosta selska hiša ti.“ K tej hiši se je v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja priženil, ali po ribniško govorjeno, pristopil k Marjeti Brinšek Martin Gorše iz Dolenje vasi, kjer je bilo in je še sedaj močno središče lončarstva in obdelovanja glin. Blagopokojni Francetov brat in njegov dobrotnik, župnik Martin, ki je umrl v Slavini, mi je rad pripovedoval o očetu Martinu. Kako je kot 17-leten fant prišel kot romar občudovat takrat znamenito zamaknjenko in stigmatiziranko Gorniško Lenčko na Goro nad Sodražico. Ob njegovem vstopu v hišo je zamaknjenka z zaprtimi očmi govorila: „Ta fant, ki je sedaj stopil v hišo, bo imel veliko

družino in med svojimi otroki tudi sina duhovnika...“ V Grdem dolu je res nastala velika družina. Imeli so le krpo zemlje. Mati je služila z dnino, oče z vezanjem knjig, zato so Franceta poznali pod imenom Bukvovezarjev France.

France je odšel v svet s tisto močno vero, ki sta mu jo posredovala bolj z zglodom kakor z besedo njegova oče in mati. Te vere v nadnaravni božji svet ni v svetu nikoli zgubil. Bila mu je osnova vsega njegovega življenja in delovanja, tudi v najhujših življenjskih preizkušnjah.

Slišal sem, da je pred dvema dnevoma v ljubljanskem radiu o Francetu rekel govornik tole: „Na prvem mestu je bila njegova vera, nato dolg presledek, zatem je prišla umetnost, spet presledek in zatem šele skrb za samega sebe. To lestvico vrednot je v resnici nosil skozi svoje življenje, le pripomnil bi lahko, da se je njegova živa in globoka vera v Boga, Stvarnika vesoljstva, nujno ves čas preliva v umetnost, ko je nenehno iskal, kako bi lepoto in resnico stvarstva pretil v dela svojih rok, v kamen, glino, železo, orešek. Ob njegovi umetnosti mi navadni zemljani lahko samo jecljamo. Njemu je Gospod dal talente, ki jih ni zakopal. Ostal nam je vzor ustvarjalnega in delavnega človeka. Držal se je svetopi-semske besede, da je človek ustvarjen za delo kakor ptica za letanje. Na lestvici vrednot je bila skrb zase na zadnjem mestu, za-

to je živel ves skromen kot človek za druge.

Tvoj sodobnik, naš umetnik Stane Kregar, je rad ponavljal: „Umetnost je v molčanju.“ Koliko tega ustvarjalnega molka je bilo šele v tebi, dragi France. Saj je vse tvoje delo bilo v resnici molitev. Tudi vsemogočna božja Beseda je prišla na svet sredi največjega molka, dum medium silentium tenerent omnia.

Sedaj odhajaš od nas, naš nepozabni očak, naš veliki samotar. Končan je Tvoj življenjski križev pot, ki si ga tolikokrat doživeto upodobil po naših cerkvah in kapelah. Ko si za našo stolnico končal križev pot, si mu dodal še zad-

njo, 15. postajo: odprt grob in nad njim Vstalega Gospoda. To je bila končna izpoved tvoje vere, vere v vstajenje in posmrtno večno življenje, ki ti je vse življenje dajala pogum in življenjski optimizem. Zato tudi mi danes tebe ne iščemo živega med mrtvimi. Ostal boš živ med nami ne samo v svojih delih, pač pa tudi po zagotovilu naše vere: „Kdor vame veruje, bo živel...“

Dragi France, plemeniti človek, umetnik po vožji volji, kristjan z vsemi vlakni svojega srca, sprejmi v imenu Cerkve našo veliko zahvalo in počivaj v Bogu.

Stanislav Lenič

REVOLUCIJA V IMENU STALINA

Ljubljanska Družina je 23. novembra 1986 zapisala to-le:

„Nobene cene nista imela zame ne Lenin in ne Stalin. Kako malo imajo Leninova načela vsebinske in pomenske zveze s socializmom Ivana Cankarja ali pa Janeza Evangelista Kreka. Stalin pa je bil dočela nekulturen človek, amoralen, moralno etični nihilist, ki je mejil na zločinsko podlega človeka. Pa so mu vendar desetletja tkali avreolo genija pod uniformo generalissimusa... Kaj vse ste rekli o njem. Bil da je edini voditelj partije, modri, veliki, genialni, klasik marksizma, strateški genij, oče narodov, izvedenec v vseh znanostih, učitelj narodov, simbol vsega naprednega, tvorec napredne sovjetske vojne znanosti, zastava, ponos in

upanje naprednega človeštva, arhitekt komunizma, nezmočljiv odrešenik sveta. Pobil pa je neštete milijone ljudi, željnih življenja in družinske ljubezni. Slavil je samega sebe kot malokdo v zgodovini človeštva. Ko so mu končno sneli delavsko masko, potlej je bil le še inkvizitor, despot, farizej, psihopat, literarni plagiator...“

Vse to seveda drži.

Prav zato se mi stavlja vprašanje: Kaj ni KPS v imenu tega „odrešenika“ oziroma psihopata izvedla revolucije na Slovenskem? In v njegovem imenu pospravila toliko „izdajavcev“ (izdajavcev revolucije seveda, ne naroda)? Kdaj se bomo pa o tem majčkeno pomenili?

(Naša luč)

In življenje teče naprej...

(Iz begunskega dnevnika)

29. oktobra 1947

Obisk narodnega delegata. Nanded mi je telefoniral, da je gospa Berta Weiss težko zbolela. Silno veliko dobrega je ta plemenita gospa naredila za slovenske begunce. Mnogo darov je nabrala. Dobri Bog naj ji povrne zdravje in jo ohrani družini in nam. Obvestil sem ljudi in jih prosil, naj za njeno zdravje k Bogu in Materi božji molijo zanjo. Tujina nam je dala mnogo dobrih ljudi in gospa Berta je med največjimi in najbolj požrtvovalnimi.

Ljudje so močno zaskrbljeni, kaj se bo izcimilo iz britansko-jugoslovanske pogodbe o vračanju preseljenih oseb iz angleške zasedbene cone v Avstriji. Mnogo je govorjenja in od titovske strani tudi groženj. Počkar je rekel Katri: „Sedaj smo delali za repatriacijo, zdaj bo šlo zgrda.“

30. oktobra 1947

Švicarski darovi so prispeli in danes pošiljko prevzemamo. Krasno je vse pakirano, če je le vsebina tudi tako lepa in pa dobra! Vsega skupaj je 38 zabojev in 6 vreč živil.

1. novembra 1947

Vsi sveti! Žalostni navzlic najlepšemu vremenu. Angleška po-

licija FSS, begunci jo imenujemo ferijalni savez, brska po kartoteki registracijske pisarne. Slutimo ponovno blokado, katero običajno tak obisk naznanja tako gotovo kot južni veter dež. Zvečer moški trumoma odhajajo iz taborišča ven na polje in v bližnje gozdove na desnem bregu Drave. Tisti, ki imajo prijatelje med kmeti v okolici, prenočujejo po skednjih in senikih.

2. novembra 1947

Nedelja. Večina moških prenočuje zunaj. To se vidi tudi na u-

Romarji (France Gorše)

deležbi pri maši. Noči so jako mrzle. Ljudje se jeze na Angleže, ki še sedaj sklepajo s Titom dogovore in sklepajo, kako nas bodo spravili domov. Le kdaj bo tega konec!

4. novembra 1947

Od 2. do 4. ure sem molil pred Najsvetejšim v kapeli. Od 1. novembra imamo vedno češčenje Najsvetejšega. Od 5. do 10. ure zvečer ženske in otroci; nočne ure od 10. zvečer do 5. zjutraj moški. Mnogi po molitvi zginejo v gozdove. Molimo in prosimo za srečno rešitev begunskega vprašanja po sporočilu in naročilu g. Franca Gabrovška v ZDA. Gre za važne odločitve na najvišjih mestih.

Za danes je napovedana jugoslovanska komisija. Dopoldne je še ni bilo v taborišču. Ponoči je deževalo, bližnje vrhove pa je pobelil sneg.

Gospodu primariju dr. Meršolu se je danes zmedlo. Mož preveč gara in cele noči ne spi, temveč jih prečuje v delu. Ponoči sestavlja ali pa v angleščino prevaja razne spomenice in prošnje, sestavlja in piše svoje zasebne zapiske. Stiske in skrbi zadnjih dni mu žro in uničujejo živce, poleg tega pa je tudi slabo hranjen in ni nič čudnega, če se mu je zmedlo. Neprestano se srečuje in razgovarja s pobitimi domobranci. Veliko fizično slabenje pa mu je ostalo še od zadnje avtomobilske nesreče, pri kateri je predobri ko-

mandant major Jung zgubil življenje. Če bi ta mož še živel, bi mi verjetno bili mnogo na boljšem, ker bi ostali na Tirolskem. Mož je imel med nadrejenimi pri vojaški vladi mnogo dobrih prijateljev in je bil zelo spoštovan in cenjen.

Vsako noč bega do 150 mož in fantov. Mnogi vse noči prezebajo zunaj v gozdovih in na poljih.

Imeli smo danes sejo rekonstruiranega taboriščnega begunskega sveta. Počasi se spaja Spittal z Liencom in se zopet dviga moralna raven. To se najbolj opaža pri šolski mladini. Mnogo bolj je umirjena in pridnejša v šoli. Trpljenje očetov in starejših bratov jo zresnjuje. Tudi uspehi v šoli so lepši in boljši. Opaziti je tudi spremembo pri starejših. Gre počasi, a gre zopet navzor. Težko je šlo, a šlo je.

6. novembra 1947

Trobec s svojimi pajdaši je zopet v taborišču. Ljudje tiščijo k njemu, v cbupu se nekateri oprijemljejo vsake bilke in vsake priložnosti, da bi si olajšali skrbi, zlasti taki, ki v molitvi ne iščejo miru in utehe. Tako Trobec vsakega nekaj vpraša in sestavlja mozaik svojega poročila tistim, ki ga med nas pošiljajo. Neko dekle je vprašal: „No, kako je?“ Ta mu je odgovorila, da slabo. Pa ji je rekel: „No, zdaj bo boljše, saj noč in dan molite, da bi se obrnilo. Saj se bo prav v kratkem in krepko obrnilo.“

Vreme je danes zelo lepo in tudi razpoloženje med ljudmi je boljše. Neverjetno, kako tudi vremenske presije vplivajo na duševno razpoloženje ljudi.

7. novembra 1947

Po taborišču se sprehaja jugoslovanska repatriacijska misija v spremstvu nam nepoznanih angleških častnikov in civilistov. Misija išče stika z ljudmi, jih ustavlja in sprašuje, kako se jim godi, ali se mislijo kaj kmalu vrniti domov, pa zakaj ne gredo, kdo jim to odsvetuje in podobno.

10. novembra 1947

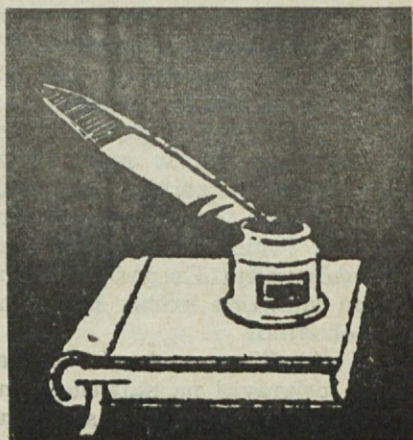
Ob 5. zjutraj je angleška vojska blokirala taborišče. Po radiu so so naznanjali, da iščejo angleške vojaške dezertarje, črnoborzijance in še „nekater druge ljudi“. Izkazalo se je, da so iskali od jugoslovanske vlade zahtevane ljudi. Jaz sem kar kmalu in srečno opravil. Vendar me je delegatova pisarna skrbela do poslednjega trennutka blokade.

11. novembra 1947

Bomba je končno eksplodirala. Ob 12.30 je taboriščni komandant po radiu objavil, da mora po sklepu vojaške vlade v Celovcu zapustiti taborišče 54 oseb (poročeni z družinami) in bodo preseljeni v taborišče St. Martin v Villachu, ker so od jugoslovanske vlade osumljeni, da ovirajo repatriacijo in širijo protijugoslovansko pro-

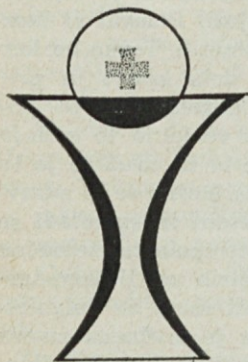
pagando. Naštel je vse po imenu in med njimi sem tudi jaz z družino. Torej se bomo za obletnico zopet selili in še na slabše in v še večjo negotovost. V St. Martin ne grem! To je pravo razbojniško taborišče. Od tukaj nas bodo pregnali v Nemčijo. Od tam pa? Blejska pogodba se je v praksi začela izvajati. Poiškal si bom zatočišče na kmetih. Težko bo, ker je kmečkega dela konec in prihaja zima v deželo. Bog bo pomagal, saj je verjetno to zadnja postaja. Zame in za družino je to strašen pretres. Bojim se za zdravje. V pozni jeseni in spomladi se me vsako leto polaste želodčne bolečine na čirih na dvanajsterniku. To je pri meni že dolgoletna bolezen in je živčnega izvora in je združena s hudimi bolečinami. V tej duševni stiski zadnjih tednov sem že nekaj dni čutil bolečine.

France Pernišek

KAKO Z MAŠNO DARITVIJO SODELOVATI?

»VZEMITE IN JEJTE...«

**„ZAPIŠI: Blagor njim, ki so povabljeni na Jagnjetovo svatbeno gostijo!“
(Raz 19, 9)**

Višek evharistične daritve je daritveni obed, ki ima posebej velikonočni značaj in je zato velikonočni obed. Pri tem obedu prejemamo poveličanega Kristusa, ki je sicer zaznamovan z ranami, toda te rane so poveličane.

Lojze se pogosto spomni na Kristusove besede: „Vzemite in jejte... vzemite in pijte...“ Zelo so jasne. K sv. maši pride-mo, da bi se združili s Kristu-som, če nam je to le mogoče. Tu-di cba svetopisemska izraza za sv. evharistijo, Gospodova večer-ja in lomljenje kruha, kažeta na sv. obhajilo.

K obhajilnemu obredu, ki nas hoče pripraviti na najtesnejše na zemlji možno srečanje s Kristu-

som, spadajo očenaš, obred sprave in miru, lomljenje kruha, po-mešanje podob kruha in vina, Jagnje božje, mašnikova osebna priprava na sv. obhajilo, obhajilo vernikov z obhajilnim spevom in zahvala po sv. obhajilu.

Obred sprave in miru ima tri dele: duhovnikovo molitev za mir, duhovnikov pozdrav „Gospodov mir bodi vedno z vami“ in med-sebojno podelitev miru. Tu pro-simo miru in edinosti Cerkvi in vsej človeški družini. Dejanje medsebojnega odpuščanja in ljubezni je zelo primerna priprava na sv. obhajilo kot učinkovito znamenje največje božje ljubezni. Stik rok izraža tisto, kar evhari-stični kruh, Kristus sam, povzro-

ča: najglobljo medsebojno edinstvo v Kristusu. Lojzetu ta obred ni prazno znamenje.

Lomljenje kruha ponazarja Kristusa, ki je pri zadnji večerji razlomil evharistični kruh. Vsa bogoslužja imajo ta obred. Sv. Pavel je zapisal: „Ker je en kruh, smo mi, ki nas je mnogo, eno telo, vsi smo namreč deležni enega kruha“ (1 Kor 10, 17). Tisto, kar sv. obhajilo dejansko povzroča, namreč edinstvo s Kristusom in med seboj, lomljenje kruha kot znamenje kaže. Po deležnosti pri istem božjem kruhu vedno bolj postajamo eno telo, Cerkev, kakor jo hoče Bog.

Obred, pri katerem mašnik spuсти del odlomljene hostije v ke-lih, so že od nekdanj razlagali simbolično. Ločeni podobi kruha in vina pomenita Kristusovo trpljenje in smrt, pri kateri je bila Jezusova kri ločena od njegovega telesa.

V vstalem Kristusu pa je obo-je zopet združeno. Pri obhajilu prejmemo živega, poveličanega Kristusa, zato obred pomešanja, ki kaže, da je obhajilo hrana nesmrtnosti.

Že od 7. stoletja dalje je v na-vadi pri lomljenju kruha spev Jagnje boje. Ta spev kaže na Kri-stusovo trpljenje in smrt, na Ja-gnje, ki je bilo žrtvovano in je prav s tem začelo odjemati gre-ha sveta. Je pa to tudi spev zma-goslavnemu Jagnjetu iz Razodet-ja: „In videl sem sredi prestola in četverih živih bitij in sredi sta-rešin Jagnje, ki je stalo kakor

žrtvovano... Ko sem se ozrl, sem zaslišal glas mnogih angelov o-krog prestola in živih bitij in sta-rešin — njih število je bilo de-set tisočkrat deset tisoč in tisoč-krat tisoč — in govorili so z moč-nim glasom: Vredno je Jagnje, ki je bilo žrtvovano, da prejme o-blast in bogastvo in modrost in moč in čast in slavo in hvalo!“ (Raz 5, 6. 11. 12).

Lojzetu zopet stopi pred duhov-ne oči njegova majhnost in grešnost skupaj z grešnostjo vsega sveta. Zaveda se, da je za člo-veštvo rešitev le v božjem usmil-jenju. Mir, ki ga daje Jagnje, je nekaj edinstvenega, nenadomest-ljivega: „Jagnje božje, ki odjem-lješ grehe sveta, usmili se nas... podari nam mir.“

Duhovnik se s tiho molitvijo pripravi na prejem evharistične-ga Kristusa: „Gospod Jezus Kri-stus, sin živega Boga, s svojo smrtjo si po Očetovi volji s sode-lovanjem Svetega Duha svetu dal življenje. Reši me s tem svojim svetim telesom in krvjo vseh mo-jih pregeh in vsega hudega. Daj, da bom vedno živel po tvojih za-povedih, in ne pusti, da bi se kdaj ločil od tebe.“

Lojze je vedno bolj ubran na trenutke, ko bo Gostitelj sam po-stal njegova hrana, Kruh večne-ga življenja. Že zaslišiš besede: „Glejte, to je Jagnje božje, ki odjemlje grehe sveta.“ Še enkrat se zave, kdo je in pred kom kle-či: „Gospod, nisem vreden, da prideš k meni, ampak reci le be-sedo in ozdravljena bo moja du-

ša.“ V njem živi razpoloženje stotnika iz evangelija, ko je prošil za ozdravljenje svojega služabnika: „Gospod, nisem vreden, da greš pod mojo streho, ampak reci le besedo in moj služabnik bo ozdravljen“ (Mt 8, 8).

Lojze se zaveda, kako resnične in polne vsebine so duhovnikove besede povabila k sv. obhajilu: „Blagor povabljenim na Jagnjetovo gostijo.“ V povezavi z Janezovim Razodetjem kažejo na nebeško gostijo. Janez je namreč v zamaknjenju slišal besede: „Zapiši: Blagor njim, ki so povabljeni na Jagnjetovo svatbeno gostijo!“ (Raz 19, 9). Pri evharistični gostiji že vnaprej okušamo srečo nebeške svatbe.

Mašnik se obhaja. Obhajilna pesem spremlja vernike, ki prihajajo k sv. obhajilu. Urejena hoja je boljša priprava na sv. obred kakor hoja brez posebnega reda. Obhajilni spreved predstavlja boljše ljudstvo na poti, Cerkev romarico, ki roma na večno gostijo, in to gostijo vnaprej okuša pri vsakem evharističnem obedu. Obhajilna pesem napravi obhajilni spreved slovesnejši, krepí bratško povezanost in jo na zunaj izraža, razodeva velikonočni značaj evharistične gostije in označja, da sv. obhajilo ni le srečanje z Gospodom, marveč v njem in po njem tudi med seboj.

Po končanem sv. obhajilu in obhajilni pesmi se Lojze poglobi v tiho zahvalo. Trenutki tihote po sv. obedu se mu zdijo zelo dragoceni. So zdravilo za bolezenski

vrvež in naglico sredi vsakdanjega življenja.

Mašnik moli prošnjo po sv. obhajilu. Vsebina teh prošenj je zelo bogata in navadno povezana s skrivnostjo praznika ali dobe cerkvenega leta. Mašno daritev povezuje z življenjem, ki naj bi na podlagi presvete evharistije obrodilo vedno bogatejše sadove. Pri božični zorni sv. maši duhovnik moli: „Nebeški Oče, veselo in hvaležno obhajamo rojstvo tvoje-ga Sina. Pomagaj nam, da bomo v živi veri vedno globlje spoznavali skrivnost njegovega učlovečenja in zmeraj bolj goreče ljubili njega, ki s teboj živi in kraljuje vekomaj.“ Pri polnočnici duhovnik prosi: „Prosimo, naj ti v življenju tako zvesto služimo, da bomo nekoč za večno prišli v družbo tvojega Sina, ki s teboj živi in kraljuje vekomaj.“

Povezavo sv. maše z življenjem še jasneje izražajo slovesni blagoslovi na koncu pri odslovitvi. Mašnik na božič prosi Boga: „Naj prežene od vas temo greha in prežari vaša srca z lučjo svoje milosti... Naj tudi vaše duše napolni s svojim veseljem in vas naredi za glasnike evangelija... Naj vas napolni z mirom in ljubeznijo, da boste v nebesih vsi pridruženi občestvu svetih.“

Te prošnje okrepi končni mašnikov blagoslov: „To naj vam podeli vsemogočni Bog, Oče in Sin in Sveti Duh.“ Sv. daritev se je začela z znamenjem križa v imenu presv. Trojice. Tako se tudi končuje.

Za mladino za mladino

Alojzij Šuštar, ljubljanski nadškof

MLADI IN NARODNO KULTURNO PODROČJE

Drugo področje, kjer naj bi si mladi prizadevali, da bi spolnili svojo nalogo in odgovorili priča-

kovanju drugih in božjemu klicu, je narodno-kulturno. Tesna povezanost kulture in narodnosti je utemeljena v dejstvu, da je vsak človek zakoreninjen v določenem narodu, njegovi zgodovini in samobitnosti, njegovem jeziku in življenjskih posebnostih. Sama po sebi je narodno-kulturna prvina nekaj takega, da je skupna vrednota za vse ljudi, ne glede na njihov svetovni nazor, ne glede na to, ali so verni ali ne. Vendar je posebno pri nekaterih narodih vernost tako močno povezana z narodno zavestjo in kulturo, oz. obratno, da tega skoraj ni mogoče ločiti. Vsaj v zgodovini to ni bilo lahko. To ne velja samo za judovski narod, kjer je bila in je vsaj deloma še danes narodna pripadnost prežeta z verskim prepri-

čanjem, ampak tudi za nekatere druge narode. Pri Ircih npr. sta bili pripadnost katoliški Cerkvi in domačemu narodu kar najtesneje povezani. Nekaj podobnega pravijo o Špancih in Poljaki, pa tudi o Hrvatih in na drugi strani o Srbih v pravoslavni Cerkvi. Arabske dežele pa ravno danes izredno močno poudarjajo svojo narodno zavest in kulturo ter pripadnost islamu. Čim manj pa vera vpliva na zasebno in javno življenje, tem lažje je razlikovati med narodno kulturo in vernostjo in ju ločiti med seboj. Danes velja tudi pri nas: lahko je kdo dober in zaveden Slovenec, a je popolnoma neveren in obratno. Kako je bilo v zgodovini, kako sta bila povezana katoliška Cerkve in slovenski narod s svojo kulturo, je vprašanje zase. Tu ga ni mogoče obravnavati. Prav in potrebno pa je, da se mladi zanj zanimajo in skušajo spoznati vso zgodovinsko resnico.

Narodna zavest

Na narodno-kulturnem področju je najprej potrebna svobodna temeljna odločitev, ki mora biti sad resničnega osebnega prepričanja in ne le od zunaj vsiljena. To je odločitev za slovenski narod, ponosna zavest, da smo sinovi in hčere slovenskega naroda, veselje in hvaležnost brez vsakega občutka manjvrednosti, a tudi brez vsakega ponašanja na račun drugih ali celo zaničevanja drugih. Kar priznavamo vsakemu

narodu, to zahtevamo tudi zase: samostojno in svobodno, enakoopravno in od vseh priznано narodno življenje, jezik in kulturo, navade in posebnosti, ki obsegajo različna življenjska področja.

S tem pa je najtesneje povezana dolžnost, čim bolje spoznati slovenski narod, njegovo zgodovino, njegove kulturne vrednote, njegov jezik, njegove običaje in navade, sploh vse, kar je za slovenski narod pomembno in značilno. Sem sodi tudi poznanje slovenske zemlje, njenih krajev in naravnih lepote, njenih zgodovinskih spomenikov, pa tudi njenih nevarnosti propadanja.

Narod živi iz svojih korenin, ki sicer segajo v preteklost, a poganjajo v sedanost. Zato je treba poznati slovenski narod in njegov položaj danes, na domači slovenski zemlji in drugod po Jugoslaviji, položaj in usodo naših ljudi v zamejstvu in drugod po svetu. Za vsa vprašanja se je treba zanimati. za statistične podatke o rasti in upadanju Slovencev, za izobrazbo, za šole in kulturne ustanove, za gospodarsko stanje, za družine, za delovna mesta, za uspehe v znanosti, umetnosti, športu in na raznih mednarodnih srečanjih, za politiko in mednarodni položaj, za socialna vprašanja, za pomoč revnim, za stanje Cerkve in razvoj vernosti, za sodelovanje z drugimi in za nevarnosti, ki nas ogrožajo od zunaj ali od znotraj. Čimbolj je treba širiti svoje obzorje in svojo izobrazbo, če hočemo kot dobri in zvesti si-

novi in hčere slovenskega naroda izpolniti svojo zgodovinsko nalogo.

Sode'ovanje vseh

Zanimanje in poznanje pa še ne zadoščata. Treba je pripravljenosti, da vsak tudi sam po svojih najboljših močeh prispeva k ohranjanju in razvoju slovenskega naroda in njegove kulture, njegovega jezika, njegovega telesnega, duhovnega in nramnega zdravja. Skrbi za narod ne smemo prepustiti samo nekaterim tako imenovanim javnim delavcem, politikom, vzgojiteljem, znanstvenikom in drugim strokovnjakom. Vsak se mora čutiti odgovornega in s svojim poštenim življenjem in delom prispevati svoj delež. Starši v družini in delovni ljudje po

tovarnah, mladi v šolah in znanstveniki v svojih ustanovah, vzgojitelji in duhovniki, pa tudi ostareli, invalidi in bolniki, vsak ima svoje mesto in svojo vlogo, svojo odgovornost in svojo nalogo v narodno-kulturnem življenju. Seveda ne morejo vsi na enak način odločati in skrbeti za življenjski prostor in razvoj slovenskega naroda, a nihče se ne sme izločiti, kakor da njemu vse skupaj ni nič mar. Posebno mladi se morate zavzeti za svoje odgovornosti in jo sprejemati, jo uveljaviti z dejanji in sodelovati z vsemi drugimi.

V skrbi za svoj narod, v ljubezni do njega in v zavzetem sodelovanju za njegov razvoj, ugled in uveljavljanje v ožji in širši domovini pa nikdar ne sme priti do preziranja ali zaničevanja drugih narodov, jezikov in kultur. Kar želimo in zahtevamo zase, priznavamo tudi vsakemu drugemu narodu in jeziku, majhnemu ali velikemu, bližnjemu sosеду ali oddaljenemu ljudstvu. Res v sožitju raznih narodov in jezikov lahko prihaja do napetosti, nesporazumov, nasprotovanj, uveljavljanja sebe na račun drugih, tekmovanja in izpodrivanja, nezdravega nacionalizma in škodljivega šovinizma. To doživljajo naši rojaki v zamejstvu in vedno bolj tudi mi vsi v svoji ožji in širši domovini. Kot od drugih načemo nobenega nasilja nad narodom, jezikom, kulturo in samobitnostjo, tako se moramo tudi sami varovati, da drugim ne počenjamo stvari, ki jih sami zavračamo in

obsojamo. Medsebojno razumevanje in spoštovanje, medsebojno priznavanje popolne enakopravnosti in vseh pravic, medsebojno prijateljstvo in pomoč so edina pot do mirnega sožitja v pravičnosti in ljubezni ter do lepše prihodnosti.

Navadno ima jezik svojo posebno vlogo pri utrjevanju in ohranjanju naroda in njegove zavesti in pri razvoju narodne kulture. Zato je tudi skrb za čist, klen, lep in plemenit jezik ena velikih dolžnosti. To ne pomeni samo, da se čim bolj naučimo pravilnega slovenskega jezika in da se v njem nenehno izpopolnjujemo. To tudi ne pomeni samo zavračanja tujih besed, tujega sloga in spačenega jezika, ki je le še neužitna mešanica z vseh mogočih strani. To pomeni tudi skrb za zdrav, zares kulturnen jezik, ki izraža in potrjuje duhovno zrelost in nravno prizadevanje za čim večjo izpolnitev človeka. Tak jezik vzgaja človeka in družbo, ju dviga, jima prinaša srčno kulturo in jima ostri čut in smisel za prave človeške vrednote. Ne samo v pisani besedi, v javnih govorih in pridigah, ampak tudi v medsebojnem pogovoru si moramo prizadevati in se vzgajati za pristen in čist slovenski jezik.

Še zadnjo nalogo je treba omeniti, to je zanimanje in skrb za naše rojake po svetu. Vse premalo mislimo na to, koliko naših ljudi živi v zamejstvu, v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, koliko jih je začasno ali stalno v

raznih deželah po Evropi, v obeh Amerikah in v Avstraliji in celo po Aziji in Afriki. Še manj pa mislimo na naše rojake po Jugoslaviji, ker si predstavljamo, da so ti pač „doma“. Toda v resnici je za njihovo narodno zavest in kulturo, večkrat tudi za njihovo vero in poštenje, okolje prav tako neugodno kot drugod po svetu. Zanimanje za naše rojake po svetu, povezuje z njim, vsakovrstna pomoč, da bi ostali zvesti svojemu narodu in veri svojih očetov, da bi se v tujini ne izgubili, bi moralo biti sestavni del naše narodne zavesti, posebno še pri mladih. Družine, ki imajo zunaj svoje člane ali sorodnike, sosede ali dobre znance, bi se morale zaradi teh vezi še bolj zanimati za rojake na tujem.

Premakljivi svečnik 1

25

Zorica je hitela naprej. Bila je lahka, da se ji je zdelo, da bi bilo treba samo nekoliko zakriliti z rokami in bi se dvignila v ta sveži gorski zrak in zaplavala nad nizkimi smrekami in nad nazobčanim ostrim skalovjem. Letala bi kot ptica, svobodna, brez teže. Včasih se ji je zdelo, da sliši glavo spredej, ko pa je prisluhnila, je bila zopet povsod naokrog mrtva tišina. Shojena steza, ki je bila prej tako dobro vidna, je naenkrat nekam izginila in nič več ni bilo videti, da je tu kdaj stopala človeška noga.

„Glavno je, da nisem izgubila markacije,“ si je šepetala, kajti ne bi se upala spregovoriti tega na glas, tolika je bila tišina v njej in okrog nje.

Poganjala se je od skale do skale, ki so ležale nagrmdane druga vrh druge v tesnem žlebu, vedno bolj strmeh in ozkem. Od časa do časa je stopila na grušč, da se je rušil pod nogami in se usipal navzdol. Tla so začela bežati pod njo in srce ji je poskočilo v strahu.

Za hip se je ustavila, da bi se razgledala in prisluhnila, če morda vendarle ne zasliši glasov onih spredej, toda ničesar ni bilo slišati razen njenega butajočega srca. Razgleda ni bilo več nobene, kajti ob desni in levi so jo obdajale strme skale in v smeri navzgor ni bilo videti drugega kakor samo nagrmdano skalovje v tesnem žlebu. Tu in tam je na veliki skali bilo rdeče znamenje, kakor krvava lisa na sivem kamnu, ki je bolj grozila, kakor pa vabila. Zorica pa ni pomislila na to, da je to znamenje drugačne oblike od tistega, ki mu je sledila prej, dokler je še hodila ob župniku. Ono je imelo obliko kroga, to pa razmazane široke ravne črte.

Oh, ta njen župnik! Kako ga je imela rada vsa ta leta! Pri prvem obhajilu se mu je v imenu vseh zahvalila, tako majhna, tako drobna, da jo je župnik vzel na roke in jo poljubil. Ko je bilo konec osnovnošolskega verouka, je zopet njo doletela čast, da se mu je zahvalila za trud vseh osmih let in mu je v imenu vseh obljubila,

da bodo vsi živeli po naukih, ki jim jih je vcepil v srce in bodo ostali Bogu zvesti do konca svojega življenja. Bilo je prelepo, čeprav so že takrat slutili, da vseh ne bo niti k mladinskemu verouku in bo skupinica začela takoj po osnovni šoli opuščati nedeljsko mašo. Župnik je to naprej vedel, oni pa so o sebi v svoji mladostni zagnanosti veliko bolje mislili, kakor so bili v resnici.

Lanske jeseni je zopet stala pred župnikom. Pa ni govorila besed zahvale, ampak prošnje:

„Rada bi šla k sestram v samostan, pa me starši ne pustijo,“ je rekla, ko sta govorila že o vsem mogočem in je morala z besedo na dan, zakaj je prišla.

„V samostan, praviš?“

Prikimala je, nekaj požrla in s strahom v glasu vprašala: „Nisem sposobna za to? Ali boljše nisem vredna? Nisem dovolj dobra, dovolj pobožna?“

„Ne, ne, Zorica. Ni to. Ampak zakaj te starši ne pustijo?“

„Edinka sem in me hočejo imeti doma. Da dom ne propade, da se rod nadaljuje, sta rekla.“

„To je tudi meni takoj prišlo na misel, ko si povedala svojo željo. Zato sem se tako začudil.“

„Saj bi šla tudi brez dovoljenja staršev, če ni drugače.“

„Te ne sprejmejo, Zorica. Razen tega pa tudi ti sama dobro premisli, ali ni v tem, da si edinka, v nekem smislu izražena božja volja, da ostaneš doma?“

„Zakaj pa nas ni več?“

„O tem ne moremo mi soditi, ti

pa najmanj. Po hudi operaciji, ki jo je tvoja mama prestala ob tvojem rojstvu, je razumljivo, da ni mogla imeti več otrok. Misliš, da bi bila ti sama, ko bi bilo lahko drugače, Bilo bi vas kakor prstov na roki. Toda v življenju je tako: kateri bi jih radi, jih večkrat ne morejo imeti, kateri pa bi jih lahko imeli, jih ne marajo.

Kdaj pa si prišla na to misel? Jo že dolgo nosiš v srcu?“

„Že v prvih razredih osnovne šole sem o tem sanjarila, kako lepo bi bilo biti sestra, zbirati okrog sebe otroke, se igrati z njimi in jih vzgajati, jih voditi k Bogu. Mislila sem, da bi šla v tak red, ki pošilja sestre v misijone. Ponovno sem prebirala stare misijonske liste in veselje do tega poklica je z leti vedno bolj naraščalo. Ko pa sem svojo željo povedala staršem, sta najprej osupnila, nato je mama zajekala, da ju nimam dovolj rada, ker silim od doma, oče pa se je zamislil in samo žalostno odkimaval.“

„Moraš ju razumeti, Zorica. Ti si jima vse in se bojita, da te ne bi izgubila.“

„Saj me ne bi izgubila, če bi postala sestra.“

„Pravzaprav res ne. Toda doma pa le ne bi bila. Ne bi te imela ob sebi na stara leta. To bolečino in skrb moraš razumeti.“

„Pa vi? Ste tudi vi proti?“

„Zdaj ne morem še nič reči. Prenaglo bi bilo, kar koli bi rekel. Moram dobro premisliti, preden ti odgovorim.“

„Če po premisleku pristanete

na to, boste potem govorili z mano in atom? Ju boste skušali pregovoriti, naj me pustita, da bom šla za svojimi željami?“

„Če bom jasno spoznal, da si na pravi poti, da te res Bog kliče, ju bom skušal pregovoriti. Vendar si od mojega prizadevanja ne obetaj preveč. Starši imajo svoje poglede in v tvojem primeru so tudi čustveno zelo prizadeti, zato tudi stvarni razlogi verjetno ne bodo imeli dovolj moči.“

„Pa ju prepričajte s čustvenimi razlogi.“

„V tem bi me pa ti gotovo prekosila, zato bi bilo bolje, da se od te strani ti lotiš staršev.“

„Kdaj mi boste povedali, kako ste se odločili?“

„Nikar preveč ne hiti. Vse to mora dalj časa zoreti v tebi. Tudi ni slabo, da si takoj od začetka naletela na težave. Tako se poklic utrdi in se stvari zjasnijo. Zdaj ti je komaj polnih šestnajst let. Nosi to misel v sebi in jo tehtaj, čakaj vsaj še dve leti, da boš stara osemnajst, potem boš ponovno vse okoliščine skrbno pretehtala. Morda ostaneš pri istem namenu, ali pa se med tem kaj spremeni in si boš našla kakšen drugačen cilj. S tvojimi starši pa bom govoril, kakor hitro nanese priložnost.“

„Hvala, gospod župnik!“

„Medtem pa živi, kakor se za tvoja leta spodobi. V ničemer ne pretiravaj, tudi v pobožnosti ne, vendar veliko moli in mnogo pre-mišluj. Poleg tega pa bodi vesela in srečna, da si na to misel

prišla, pa čeprav se pokaže, da bi bilo drugače bolje in pametneje. Prepusti se vodstvu Svetega Duha, poslušaj njegove navdihe in se po njih ravnaj. Bodi prepričana, da se bo vse dobro in lepo izšlo. Dobro in lepo pa je tisto, kar je po božji, ne pa tvoji volji.“

„Mislite, da bom spoznala, kaj je božja volja?“

„Boš, Zorica. Spoznala boš po okoliščinah.“

„Po kakih okoliščinah?“

„Teh pa tudi jaz še ne poznam. Vse to je še v dobrih božjih rokah.“

„Dve leti je dolga doba. Kaj pa, če bom medtem izgubila poklic?“

„Ne verjamem. Sicer pa je treba tudi za to moliti, da ostaneš božjemu klicu, če te zares kliče, zvesta.“

Vsake župnikove besede se Zorica spominja, kakor da je bilo včeraj. Ujeta v strmem žlebu, kjer ni nobene trave, kaj šele grma, si šepeta s smehljajem na ustnicah:

„Saj molim, vedno znova molim, da bi ostala božjemu klicu zvesta. Ni večera, da bi na to pozabila.“

Kako sem zdaj sama, kakor da sem zašla v tuj, neobljuden svet kje v gorah Meseca. Nikjer ni človeka, nikjer naše skupine, ne prednje ne zadnje, kakor da so se vsi vdrli v zemljo. Ne, saj tukaj ni zemlje, kakor da jih je gora zaprla vase. Samo velik jastrebalet kroži visoko nad menoj, enakomerno kroži v istem dolgotrajnem krogu, ne da bi enkrat

samkrat zamahnil s perutmi. Kaj ga drži v zraku? Kakšna sila ga potiska naprej? Ga nosi samo zrak?

Tako božja milost nosi človeka, če se prepusti skrbni in močni božji roki. Nosi tudi mene božja roka? Njegova ljubeča dlan? Sem zašla sem v to samoto, da to tukaj živo občutim? Zdaj mi je jasno, da sem zašla. Toda tam zgoraj je zopet turistično znamenje, markacija. Ista krvavordeča lisa na kamenju, kakor sem ji sledila doslej. Kam me vodi? Kje je izhod iz tega mrtvega žleba, iz te ozke, puste, mrtve struge, kjer ogromni skladi skal grozeče visijo na neopazni podlagi, kakor v zraku. Naj se samo en kamen premakne, pa bo vse zdrvelo po žlebu navzdol, vse te skale, vse to nagrmađeno kamenje, ves ta drobir, ki se mi izmika izpod čevljev. Samo še do te krvave markacije stopim, morda se mi svet vendarle kje odpre, da bom videla, kam naj krenem. Toda saj nimam nobene izbire na levo ali na desno, lahko grem samo naprej ali nazaj.

Zakaj me nihče ne išče, saj morajo vedeti, da sem zgrešila pot? Kje je župnik? Zakaj vsaj nje-ga ni za mano?"

Tedaj je zaslišala z druge strani gore rahel, zastrt klic: „Zorica, Zorica!"

„Tukaj sem,“ se je odzvala, toda vedela je, da je ne more nihče slišati, saj se je glas ujel v ta ozki žleb, požrle so ga razmeta-ne skale, vsrkal ga je grušč.

„Le kako prihaja glas od one strani, saj smo vendar vsi nekje na tem pobočju. Vem, to je odmev. In vem, da je to župnikov glas. Ni me pozabil. Išče me.“

Tedaj je ponovno slišala klic, samo da je bil zdaj župnikov glas še bolj zastrt, še bolj od daleč je prihajal: „

„Zorica! Ne hodi naprej! Počakaj, da pridem do tebe. Sedi in mirno čakaj!“

„Kaj bi čakala,“ si je rekla Zorica. Hitreje se bova srečala, če bom pohitela nazaj. Tu se ne moreva zgrešiti. Žleb je tesen in iz njega ni ne na levo ne na desno nobenega izhoda. Kdor je v njem, je kakor ujet. Če gre župnik za menoj, sva oba ujeta in se ne moreva rešiti drugače, kakor da se vrneva. Le kako sem mogla zaiti? Kje sem spregledala pravo markacijo?"

Zopet je zaslišala klice:

„Zorica! Sedi in se ne premi-kaj! Ne hodi sama. Čakaj, da pridem do tebe! Ta kraj je izredno nevaren.“

Glas je prihajal zdaj že od spodaj kakor od nekod iz osrčja gore. Zorica bi rada odgovorila, pa ji je noge nekaj spodneslo, da je padla vznak in zopet zagledala jastreba, ki je krožil zdaj nizko nad skalovjem.

Zabolelo jo je v križu, skušala se je oprijeti česar koli okrog sebe, toda vse je bilo nemirno, vse je z njo vred hitelo vedno hitreje navzdol kakor ogromen slap. Kamenje je tolklo drugo ob drugo, cele skale so treščile ob nag-

njene kamnitne bloke, ki so zanihali in se zavalili navzdol, treskali ob drugo kamenje, se zaletavali v stene žleba, odkrušili velike kose štrlečega skalovja in se poganjali navzdol vedno hitreje, se razletavali kakor granate in bi ubijale vse, če bi bilo kaj živega blizu. Šele globoko spodaj, ko se je žleb nekoliko zasukal, je vso to ogromno gmoto zadržala nepremakljiva skala, samo najbolj divji kamni so odskočili prek nje in pristali še globlje spodaj, kjer so se ujeli v grmičevje.

Zorico je divji plaz vrgel ob veliko skalo na robu žleba, kjer je obležala brez zavesti. Droben rdeč curek na sencih je kazal mesto, s katerim je zadela ob oster rob.

Ko je župnik slišal bobnenje drvečega kamenja, mu je bilo takoj jasno kaj se dogaja. Skočil je na rob žleba in se stisnil k trdni skali, ko so mimo njega leteli skalnati skladi s tako silo, da se je njegova skala tresla, popustila pa ni.

„Moj Bog, varuj Zorico! Rotim te, dobri Bog, varuj Zorico! Edinka je, ne pusti, da umre!“

Komaj je nastala tišina, se je župnik odlepil od skale in previdno hitel navzgor. Pazil je, da ne bi sprožil novega plaz.

„Morda jo je pa plaz odnesel mimo mene, pa tega nisem opazil? Potem ji ni več pomoči. Moj Bog, daj, da jo najdem živo in zdravo! Odgovoren sem zanje.“

Ko je Zorica odšla naprej, da bi ustavila prvo skupino, je žup-

nik počakal tiste, ki so bili zadaj in je z njimi nadaljeval pot. Že davno bi morali dohiteti prvo skupino, toda o njej ni bilo nobenega glasu.

„Kaj neki je z našo prvo skupino?“ je rekel župnik. „Že davno bi jo Zorica morala dohiteti. Moram ugotoviti, kaj se spredaj dogaja. Pridite za mano, jaz po hitim naprej.“

„Do večera bomo na sedlu. Na Kamniškem ali na konjskem.“

„Po pozdravite tiste, ki se ne držijo reda!“ so klicali za župnikom, ki je z naglimi koraki odšel naprej. Precej časa je hodil, preden je dohitel prvo skupino, ki se je zaradi prehitre hoje pošteno upehala in je zdaj počivala in lovila sapo.

„Kje je Zorica? Poslal sem jo za vami, naj vas ustavi, da bomo pot nadaljevali skupaj.“

„Nas Zorica ni dohitela. Nismo je videli.“

„Potem je morala zaiti. Le kam? Morda v Turski žleb? Ta je nevaren. Počakajte tukaj vsi, dokler se vam z Zorico ne pridruživa.“

Župnik je pohitel nazaj do kraja, kjer je bil vhod v Turski žleb. Hitel je, vendar je hodil zelo previdno, da ne bi sprožil kakega kamna, saj je včasih dovolj že neznamen kamenček, da sproži na taki strmini ogromen plaz. Klicali so Zorico, toda glasu od nje ni bilo. Odgovora tudi ni pričakoval, saj je iz izkušnje vedel, kako se v gorah včasih glas neverjetno izgubi, čeprav ga je vča-

sih slišati silno daleč.

Našel jo je precej visoko zgoraj in je tako videl, da je v nezavesti. Potipal ji je utripalnico in zaznal še slabotno bitje srca. Zravnal je strma tla, kolikor je mogel, pogrnil svoj suknjič in plašč po kamenju in nežno položil Zorico na bok, pod glavo ji je položil ploščat kamen.

„Moj Bog, kaj se je zgodilo! In jaz nesrečnež nisem vzel nikogar s seboj, da bi ga zdaj poslal po pomoč. Sicer pa je morda tako bolje, saj bi tistega lahko plaz zasipal in ubil. Toda kaj naj zdaj storim? Naj grem po pomoč? Če se med tem Zorica prebudi, bo skušala vstati. Na tej strmini lahko omahne in se skotali navzdol ter se do kraja potolče.“

Poskusil je Zorico zbuditi iz nezavesti, toda vsi poskusi so bili zaman. Ko ji je ponovno potipal žilo, je komaj še zaznal rahle udarce srca.

„Skočim po naše fante. Štirje jo bodo počasi spravili iz žleba. Ne, tako ne bo prav. Zaradi nagradenih skal ni mogoče hoditi, ne da bi si pomagali z rokami. Na strmini bomo zdrsnili, če ne bomo imeli vsaj ene roke proste. Moral bom po reševalce. Na Okrešlju imajo telefon, tja skočim in se takoj vrnem sem.“

Sonce se je nagibalo za gore, ko se je vrnil k ponesrečenki. Zorica je imela že mrzle roke in noge, kakor da se je smrt selila od okončin počasi proti srcu, ki je samo še kdaj kdaj rahlo zatrepalo. Župnik Zdravko je brez

moči sedel ob dekletu, tiho molil in solze so mu močile obraz.

Ko je sonce zapuščalo zadnji odev na nasprotni planini in je ozračje ne zahodu krvavo zažarelo, je Zorica odprla oči.

„Zorica, dete moje, pridi k sebi! Saj me poznaš, me poznaš, Zorica?“

Zorica pa se je zastrmela nekam daleč, lep smehljaj se je naselil na njenem obrazu in na njem okamenel za vedno. Zorica je bila mrtva.

600 - letnica pokristjanjenja Litve

28. junija je papež Janez Pavel II. v baziliki sv. Petra vodil somaševanje zstopnikov vseh evropskih škofovskih konferenc in se je spomnil 600-letnice pokristjanjenja Litve. Sam na sebi je to velik in lep jubilej, zato tudi vesel, toda papež ga je praznoval daleč proč od Litve in tudi Cerkev v Litvi ga je mogla praznovati v sila omejenem okviru. Papež ni mogel tja, katoličani v Litvi pa še vedno ne uživajo vseh svoboščin, ki jih slehernemu človeku zagotavljajo mednarodno sprejete listine.

Novejša zgodovina Litve je primer tragike malega naroda v vrtnicah svetovne zgodovine. Ob tretji delitvi Poljske je leta 1795 Litva prišla pod oblast carske Rusije. Po prvi svetovni vojni leta 1918 je oklicala samostojnost in republikansko ureditev. Leta 1940 (med zadnjo vojno) so jo najprej zasedle sovjetske čete, naslednje leto nemške. Leta 1944 pa je postala del Sovjetske zveze.

V času neodvisnosti se je katoliška Cerkev izkazala za živo in globoko zakoreninjeno drevo. Leta 1926 je Litva dobila svojo cerkveno pokrajino in pred nemško zasedbo je bilo v deželi s približno tri in pol milijoni prebivalcev nad 85% katoličanov.

Koncu II. svetovne vojne je sledilo obdobje načrtnega preganjanja. Zaprli so štiri škofove in 330 duhovnikov (večino v Sibirijo) trije škofje in 257 duhovnikov pa je odšlo v be-

gunstvo. En sam škof je ostal na svobodi in peščica duhovnikov. Malo se je zjasnilo sredi petdesetih let, ko je bilo mogoče posvetiti dva nova škofa, iz Sibirije pa sta se vrnila še dva in 130 duhovnikov. Smeli so tudi natisniti nekaj molitvenikov, drugačnega verskega tiska pa še vedno ne.

Čeprav uradni podatki še vedno govorijo o 80% katoličanov, se Cerkev v Litvi ne more pohvaliti z najnovejšimi položajem. Duhovnikov imrja še dovolj (677), toda vsakemu morajo oblasti dati dovoljenje za opravljanje službe. Tako je med temi duhovniki približno 100 takšnih, ki ne smejo javno maševati, pač pa lahko pomagajo v spovednicah. Tudi škofje imajo vsi oznako začasnosti. Nobena škofija namreč nima rednega škofa, le upravitelja.

Samostani so ostali zaprti in redovi prepovedani. Pastoralna dejavnost duhovnikov je pod strogim nadzorom državnih oblasti. Semenišče v Kaunasu (edino, ki ga je oblast dovolila) sme sprejeti samo omejeno število bogoslovcev. Zelo težko krajevna Cerkev vzpostavlja zveze navzven. Škofom navadno ne dovolijo potovati v Rim. Nekaj izjem je bilo v zadnjih letih, ko so na primer leta 1983 prišli do papeža vsi škofje razen enega.

28. junija so proslavljali jubilejno leto tudi v Litvi, deželi, ki je po besedah kardinala Casarolija „šest stoletij krščanska in je krščanstvo prodrlo v življenje in kulturo

naroda. Kljub vsem težavam, ki so bile izrazitejše v zadnjih 50 letih, so ljudje ostali močno povezani s svojimi krščanskimi koreninami v občestvu z apostolskim sedežem.“

Papež je nekajkrat povedal, da bi rad obiskal Litvo, ko bi ga po-

vabile sovjetske oblasti. Zato pa želi, „da bi se katoličani v jubilejnem letu združili z brati in sestrami iz Litve v zahvali in tako izpričali globoko doživeto skupnost in solidarnost s to preizkušano delno Cerkvijo“.

Novice IZ SLOVENSKE

Zlata maša škofa Leniča

V nedeljo 12. julija ob 4 popoldne je ljubljanski pomožni škof in stolni prošt dr. Stanislav Lenič v ljubljanski stolnici daroval zahvalno daritev za 50 let mašništva, svojo zlato mašo. Množica vernikov je napolnila veliko stolnico. Ob 50 letih duhovniške in 20 letih škofovske službe se je za to obdobje služenja Cerkvi in slovenskemu narodu med mašo zahvalil nadškof šuštar. Pel je na stolnem koru zbor pevcev pod vodstvom prof. Jožeta Trošta ter ob orgelski spremljavi prof. Primoža Ramovša.

Zlatomašnika je v cerkev spremljalo blizu 80 duhovnikov. Z njim so somaševali pronuncij iz Beograda nadškof Montalvo, nadškofje Alojzij šuštar (Ljubljana), Alojzij Ambrožič (Kanada), Franc Perko (Beograd), Alojzij Turk (Novo mesto)

ter škofje Jenko, Pirih, Smej in Kvas. Izselske duhovnike je zastopal Janez Pucelj.

V zahvalnih besedah se je škof Lenič spomnil tudi škofa Rožmana, ki ga je posvetil: „Škof Rožman je položil svoje velikoduhovniške roke na mojo glavo ter mi ob klicanju Svetega Duha podelil duhovniško službo. Za to mu dolgujem veliko zahvalo. Bil sem deležen njegove velike naklonjenosti. Imel sem tudi priložnost pet let v najhujših in prelomniških časih naše zgodovine gledati v njega, ki je bil poln ljubezni do našega naroda, od blizu sem spremljal njegovo trpljenje in njegovo najboljšo vojo pomagati našemu narodu, da bi preživel. Jaz sem ga gledal od blizu, mnogi ga namreč gledajo od daleč, toda samo pogled od blizu je resnično objektivni pogled. Če gledamo od daleč, se vmes postavljajo različne meglice in ovire, pa

ne vidimo več jasno, ne vidimo več objektivno.“

Čestitko svetega očeta je prebral nuncij Montalvo v slovenskem jeziku.

Med pogostitvijo je akademik dr. Emilijan Cevc dejal: „Ko sem te danes opazoval v cerkvi, sem se bal, ali boš zdržal do konca (škof Lenič je zadnja leta bolehen in decembra 86 je prestal težko operacijo, op. DŽ). Ta obred zahvale je bil čudovit. Reči moram, čim bolj razmišljam o vsem, da si bil v resnici podarjen od Boga... Vedno bolj sem prepričan, kako Bog posega v življenje posameznega človeka. Bog te je prezizkušal, trpljenje je pošiljal na tvo-

jo življenjsko pot, ti pa si ga čudovito prestajal... Bil si podarjen Cerkvi na Slovenskem in slovenskemu narodu... Ljubi škof, hvala ti za tvojo dobroto, zlato srce imaš, s polno mero ljubezni do bližnjega. Tvoje srce je polno veselja, v najhujših trenutkih si ga ohranil.“

Škof Lenič je bil pod komunističnim režimom 8 let v ječi, 26 mesecev v samici.

Škofu Leniču, ravnatelju za dušnopastirsko oskrbo zdomcev in izseljencev, želi veliko duhovnega veselja in še leta zdravega življenja ter služenja slovenski Cerkvi tudi naša revija.

med nami v Argentini

Občni zbor DS v Mendози

Društvo Slovencev v Mendози je imelo 38. redni občni zbor 28. junija. Novi odbor sestavljajo: predsednik Maks Ovčjak, podpredsednik arh. Božidar Bajuk, pomočnik Stane Grebenc, tajnik inž. Joško šmon, pomočnik inž. agr. Janez Grintal, blagajnik Dane Žumer, pomočnik Lado šmon, knjigovodja inž. Jože Germ,

pomočnik Karel Kavka, gospodar Marjan Bajda, pomočnik Davorin Hirschegger; odborniki: Jakob Mlinar, Miha Bajda (obenem kulturni referent), dr. Jure Bajuk, Janez Štirn, Pavle Bajda, Miha Hirschegger, Lovro Jerovšek in Ivan Bajuk; knjižničarka Darinka Žumer; duhovni vodja Jože Horn, za Planinski odsek Janez Bajda; nadzorni odbor: Marko Milač, Jože Kralj, Peter Slov-

ša; v razsodišču: Mirko Šmon, inž. Jože Germ in Ernest Hirschegger.

Občni zbor

Rožmanovega doma

28. junija je bil na občnem zboru Rožmanovega doma po poročilih odbornikov izvoljen nov odbor, ki ga sestavljajo: predsednik Peter Čarman, namestnik Janez Jenko, tajnik Jože Žerovnik, namestnik Franc Oblak, blagajnik Lovro Tomaževič, namestnik Ivan Korošec; odborniki: inž. Anton Matičič, Franc Avguštin, Rudi Bras, Božo šušteršič, Matevž Potočnik; namestniki: Valentina Oblak, Marjan Loboda ml., Ivan Šilar, Marija Podlogar, Ivanka Puhek; nadzorni odbor: Marjan Loboda, dr. Jože Dobovšek in Janez Amon.

Večeri Slovenske kulturne akcije

Na 6. kulturnem večeru SKA je 18. julija predaval prof. Tomaž Simčič iz Trsta o pogledu iz Trsta na slovensko problematiko; na 7. večeru, 25. julija, je predaval France Papež o kiparju Francetu Goršetu; v 2. delu večera pa je Tine Debeljak ml. predstavil novo pesniško zbirko Vinka Rodeta „Nekje je stvarnost prozorna“; na 8. večeru, 31. julija, je Marjan Pertot iz Trsta imel predavanje o razvoju slovenskega tiska na Primorskem.

20-letnica smrti duhovnika

Janeza Kalana

Slovenska verska skupnost iz Ramos Mejíe se je spomnila svojega

prvega dušnega pastirja Janeza Kalana v nedeljo 2. avgusta. V Slomškovem domu, kjer je redna nedeljska maša ramoške skupnosti, je bila za pokojnega duhovnika mašna daritev, po maši pa komemoracija: uvodne besede je povedal Marjan Loboda, arh. Jure Vombergar in lic. Marjan Schiffrer sta prebrala dve Kalanovi črtici, o svojih spominih na Kalana je spregovoril Matevž Potočnik, za sklep pa so vsi navzoči zapeli Kalanovo priljubljeno pesem „Marija, mati moja“. Zastopstvo je nato obiskalo Kalanov grob na pokopališču Villegas.

Iz naše kronike

Srečanje mladine iz San Justa z duhovnikom Markom Pajkom iz Slovenije je bilo v Našem domu v soboto 18. julija, z mladino iz Ramos Mejía pa v nedeljo 19. julija v Slomškovem domu.

Seja profesorskega zbora Slovenskega srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka in sestanek s starši dijakov je bilo v soboto 25. julija.

Sobota 25. julija: članska večerja Našega doma v San Justo s sprejemom novih članov in nastopom mladinskega zbora s Pristave pod vodstvom Anke Savelli Gaserjeve.

Nedelja 26. julija: 35-letnica Hladnikovega doma v Slovenski vasi s celodnevno prireditvijo.

Sobota 1. avgusta: Primorski večer v Našem domu v San Justu v pozdrav gostom iz Trsta, Marjanu Pertotu, Marjanu Kravosu in Tomažu Simčiču. Nastop recitatorjev in pev-

skega zbora s Pristave (Anka Save-
lli Gaser). Priredila Zedinjena Slove-
nija in krajevni domovi.

Nedelja 2. avgusta: Družinsko
žegnanje v Slovenskem domu v San
Martinu.

Družinska nedelja (ob otroškem
dnevu) Prešernove šole v Castelarju,
Balantičeve šole v San Justu in Slom-
škove šole v Ramos Mejiji.

Po mladinski maši v cerkvi Ma-
rije Pomagaj srečanje mladine s pri-
morskima gostoma prof. Marjanom
Kravosom in prof. Tomažem Simči-
čem v dvorani Slovenske hiše.

Sobota 8. avgusta: Kulturno dru-
žabna prireditev tednika Svobodna
Slovenija; v cerkvi Marije Pomagaj
za pokojne urednike in sodelavce li-
sta maša, v dvorani Slovenske hiše
avdiovizual o našem drobnem tisku,
nagradno žrebanje in večerja.

Nedelja 9. avgusta: Mladinski
dan v Slomškovem domu.

4. obletnica ustoličenja podobe
brezjanske Marije Pomagaj v Rosa-
riu. Rojake v Rosariu je obiskal in
jim maševal delegat dr. Alojzij
Starc.

Srečanje prof. Marjana Kravosa
in prof. Tomaža Simčiča s Sloven-
skim katoliškim starešinstvom je bi-
lo v Slovenski hiši 6. avgusta, po-
govor s prof. Kravosom v Slomško-
vem domu pa je bil v nedeljo 9. av-
gusta po maši.

Lazaristovski duhovnik Jože Ada-
mič, ki odhaja v misijone, je maše-
val in pridigal pri mladinski maši
2. avgusta v cerkvi Marije Poma-
gaj, ponovno pa je imel srečanje z
mladino 17. avgusta v Slovenski hi-
ši.

Dolgčas je dremal na kavču.

„Pojdi z nami,“ mu je reklo ve-
selje. „Gremo rajat.“

„Saj bi šel, ampak moram po-
čivati še na levem boku,“ je re-
kel dolgčas in se obrnil.

„Pojdi z nami,“ ga je povabila
igra. „Veselo bo.“

„Oh, na hrbtu še nisem ležal,“
je zamomljal dolgčas.

„Podili se bomo, greš zraven?“
ga je poklical potep.

„Kje pa, na trebuhu še nisem
spal,“ je revsknil dolgčas. Zve-
čer se je zazrl v strop in rekel:
„Grozno, kako gre čas, prav nika-
mor ne pridem.“

Radovednost

„Oprostite“ je rekel D in lepo
pozdravil I, „kakšno dieto pa upo-
rabljate, da ste tako lepo vitki.“

Modrost pa taka

„Počasi bom začel dvomiti v
vse to govorjenje o svobodi,“ se
je nekoč razsrdil svinčnik. „Jaz
nenehno pišem pod pritiskom!“

Merjenje sil

„Jaz sem najmočnejši,“ je re-
klo dvigalo. „Dvigam cele stene
za hiše.“

„Jaz sem močnejši,“ je rekel
kamion. „Peljem dva žerjava
hkrati.“

„Ne vem, kako je s tem,“ je
zammrmlal papir. „Jaz moram pre-
nesti prav vse.“

KJE JE RAJ

LETO 54

SEPTEMBER 1987

UVODNIK	Cerkveno učiteljstvo — svetilnik v noči zmot in domov (Lojze Kukovica)	449
OB SHODU	Košček raja (Jure Rode)	452
V MARIJINEM LETU	Z Marijo v tretje tisočletje (Rafko Valen- čič)	453
	Kronana Marija (Hieronim Žveglič)	456
	Tebi, Mati, zaupamo vse človeštvo (Janez Pavel II.)	462
125-LETNICA SLOMŠKOVE SMRTI	Anton Martin Slomšek za slovensko šolo (Vinko Brumen)	463
	Slomškova duhovnost (Alojz Rebula)	464
	Slomšek o slovenskem jeziku	platnice
SODOBNA VPRAŠANJA	Jezusovo navodilo, da se „hudobnežu ne upi- rajmo“ (Franc Gnidovec)	469
	Strah klerikalizma (Božidar Fink)	473
ŠKOF LENIČ	Pogovor s škofom dr. Stanislavom Leničem (Nace Polajnar)	478
	Kiparju Francetu Goršetu ob grobu (škof Lenič)	488
	Zlata maša škofa Leniča	508
CERKEV V SLOVENIJI	Vloga Slovenske škofovske konference, da bi bil božič spet dela prost dan	485
IZ DNEVNIKA	In življenje teče naprej (Franc Pernišek)	491
EVHARISTIJA	„Vzemite in jejte!“ (Anton Nadrah)	494
ZA MLADINO	Mladi in narodno kulturno področje (nad- škof Šuštar)	497
LEPOSLOVJE	Premakljivi svečnik (Lojze Kozar)	501
CERKEV V LITVI	600-letnica pokristjanjenja Litve	507
IZ KRONIKE	Med nami v Argentini	509

AÑO 54

SETIEMBRE 1987

Malo za šalo . . .

Tomaž govori s slavno igravko:
„Čisto drugače sem si vas predstav-
ljal.“

„Kako, mogoče staro in zoprno?“
„Ne, mlado in lepo.“

„Rože, ki sem jih včeraj pri vas
kupil, so danes čisto oveneale.“

„Čudno, pri meni so pa cvetele tri
tedne.“

„Moja sestra je objavila v časo-
pisu celo vrsto možitvenih ponudb.
Uspeh je bil: ničla.“

„Kako? Saj je vendar dobila mo-
ža.“

„Točno. Ničlo.“

Župnik pravi znanemu pijancu:
„Zelo sem vesel, da ste bili sinoči v
cerkvi pri blagoslovu.“

„Kaj tudi tam sem bil?“

V enostrankarskih komunističnih
državah so tuja poslaništva grajena
iz „moskovskega cementa“: deset
delov peska, en del cementa in en
del mikrofonom.

Pesnik vpraša založnika: „Torej
moram dati v svoje pesmi več o-
gnja?“

Ne, prav nasprotno: pesmi v
ogenj.“

Dva pisatelja TV-prizorov se po-
govarjata.

„Moja dela gleda sedaj dvakrat
toliko ljudi kot prej.“

„Kaj si se oženil?“

Uvoženo iz Slovenije

Molčati ni nič, soglašati je zlato.

Do tistih, ki so se vkopali na po-
ložajih, se je mogoče le priplaziti.

Politiki so se nam tako namno-
žili, da bi država lahko delala v treh
izmenah.

O moj papa, v sistemu je naj-
boljši klovn...

Zadnji čas so tudi rdeči večkrat
zeleni.

Vrh melje, v bazi se pa kuha.

Gladovni štrajki po jugoslovan-
sko: prekinitvev dela.

Pol stoletja je že minilo, kar plo-
skamo istim govornikom.

Kabineti so postali narodna sve-
tišča.

Iz dobro obveščenih krogov: na-
stradali smo.

Nasadili ste se na položajih in,
glej, kaj se je izleglo!

Tako visoko ste v ob'akih, da bi
bili lahko svetniki, ko bi ne bili
ateisti.

Naše ljudstvo lahko zdrži večje
zgodovinske osebnosti.

Razvoj gre svojo pot, mi pa svojo.

DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual No. 223.231. — Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1987: **A** 55.-; drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Stare, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovena (dr. Luis Stare); director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nac. de la Prop. Intelectual No. 223.231. — Talleres Gráficos "V i l k o" S. R. L., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.